

การประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตร

จากที่ได้กล่าวมาในบทที่ 2 ว่า สหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน มี 3 ประเภทคือ สหกรณ์การเกษตรทั่วไป สหกรณ์การเกษตรในเขตพัฒนา และสหกรณ์การเกษตรรูปพิเศษ ในการศึกษาเกณฑ์ประเมินความสำเร็จของสหกรณ์ในที่นี้ จะมุ่งศึกษาถึงเกณฑ์ประเมินความสำเร็จเฉพาะสหกรณ์การเกษตรในรูปแบบแรก คือสหกรณ์การเกษตรแบบทั่วไป ซึ่งมีการดำเนินธุรกิจเป็นแผนกประสงค์ กล่าวคือนอกจากจะทำธุรกิจทางค้าสินค้าแล้ว ยังทำธุรกิจด้านการซื้อ ขาย แปรรูป ตลอดจนส่งเสริมการศึกษาอบรมทางสหกรณ์ให้สมาชิก นั่นคือ สามารถให้บริการครบถ้วนตามความต้องการของสมาชิก

หลักเกณฑ์ในการวัดความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตร

เกณฑ์ประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรที่ตั้งขึ้น ได้กล่าวแล้วว่าเป็นเกณฑ์ประเมินความสำเร็จของสหกรณ์ที่วัดเอาวัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตร เป็นหลักสำคัญ ว่าสหกรณ์ได้ดำเนินธุรกิจประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์มากน้อยเพียงใด

จากวัตถุประสงค์ 5 ประการของสหกรณ์การเกษตร คือการให้สินเชื่อ การเกษตร การรับฝากเงิน ธุรกิจการซื้อ ขาย แปรรูปสินค้า และให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ และความรู้ด้านการเกษตรให้แก่สมาชิก สามารถตั้งเป็นเกณฑ์ประเมินได้ 6 เกณฑ์ด้วยกัน สำหรับวัตถุประสงค์สุดท้ายคือการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิกนั้น ความสำคัญอยู่ในลำดับต่ำจึงไม่จำเป็นต้องตั้งเกณฑ์ประเมินในวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงอาจตัดเกณฑ์ที่จะประเมินความสำเร็จข้อสุดท้ายนี้ทิ้งไป

เกณฑ์ประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตร 6 เกณฑ์ มีดังนี้

เกณฑ์ที่ 1 : การให้สินเชื่อการเกษตร

$$C = a_1 + a_2 - a_3 + a_4 - a_5$$

โดย C = ผลของการให้สินเชื่อเกษตรกรรมของสหกรณ์การเกษตร

a_1 = อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณธุรกิจการให้สินเชื่อ¹การเกษตรของสหกรณ์การเกษตร ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของสมาชิกของสหกรณ์

a_2 = อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินสงคืนจากสมาชิกสหกรณ์ ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินกู้ที่ถึงกำหนดชำระ

a_3 = อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณธุรกิจสินเชื่อทั้งสิ้นของสหกรณ์ ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของทุนดำเนินงานของสหกรณ์²

a_4 = อัตราการเพิ่มขึ้นของเงินทุนของสหกรณ์การเกษตรเอง ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของทุนภายนอกของสหกรณ์³

¹"ปริมาณธุรกิจสินเชื่อ" หมายถึง การให้กู้เงินแก่สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรรวมทั้งสิ้นถึงวันสิ้นปี

²"ทุนดำเนินงานของสหกรณ์" หมายถึง ทุนของสหกรณ์การเกษตรเองรวมทั้งหนี้สินทั้งสิ้นของสหกรณ์

³"ทุนภายนอก" หมายถึง หนี้สินระยะสั้นของสหกรณ์ร่วมกับแหล่งเงินทุนจาก ธ.ก.ส., ทุนส่งเสริมสหกรณ์, ธนาคารพาณิชย์และอื่น ๆ

$a_5 =$ อัตราการเพิ่มขึ้นของดอกเบี้ยชำระ ของสมาชิกที่มี
กับสหกรณ์ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้จากดอกเบี้ย
เงินกู้¹ ของสหกรณ์การเกษตร

สำหรับตัวแปร a_1 , a_2 และ a_5 จะเป็นตัววัดความสำเร็จทางด้านการ
บรรลุวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ ส่วน a_3 และ a_4 จะเป็นตัววัดความสำเร็จทาง
ด้านการดำเนินงานของสหกรณ์ในด้านการให้สินเชื่อ โดยที่ a_1 จะแสดงความสามารถ
ของสหกรณ์ในการให้สินเชื่อแก่สมาชิกว่าเป็นเช่นไร ซึ่งจะแปรโดยตรงกับความสำเร็จของ
สหกรณ์และควรจะมีค่าสูง นั่นคือในขณะที่สมาชิกเพิ่มขึ้น ปริมาณการให้สินเชื่อควรจะมี
มากขึ้นด้วย a_2 จะแสดงความคล่องตัวในการให้สินเชื่อของสหกรณ์และความรับผิดชอบ
ของสมาชิกในการชำระหนี้ ซึ่งค่าจะสูงและแปรตามกับความสำเร็จของสหกรณ์ เพราะ
หากค่าต่ำแสดงว่าสหกรณ์มีหนี้สินที่ค้างชำระจากสมาชิก ดังนั้น ทุนที่หมุนเวียนเพื่อสินเชื่อ
จะขาดความคล่องตัว a_3 จะแสดงให้เห็นว่าทุนดำเนินงานของสหกรณ์ได้ถูกนำมาใช้
ในธุรกิจด้านสินเชื่อมากน้อยเพียงไร รั้งค่า a_3 ควรสูงและแปรตามความสำเร็จของ
สหกรณ์ เนื่องจากเมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ทั้งหมดของสหกรณ์แล้ว การให้สินเชื่อจะ
เป็นวัตถุประสงค์ที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรก ส่วน a_4 จะแสดงให้เห็นว่าในการ
ดำเนินงานของสหกรณ์นั้น เงินทุนของสหกรณ์เองหรือเงินทุนภายนอกมากน้อยเท่าใด
ซึ่งสหกรณ์ที่บรรลุวัตถุประสงค์ได้ มีอะไรได้กำไรแต่อย่างเดียว หากเงินทุนภายนอกมาก
หรือเกือบทั้งหมดก็ไม่อาจถือว่าสำเร็จเท่ากับสหกรณ์ที่เงินทุนของตนเองมากกว่าทุนภายนอก
ดังนั้น ค่า a_4 ควรสูงและแปรตามความสำเร็จของสหกรณ์ ค่า a_5 จะแสดงให้เห็น

¹"รายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้" หมายถึง รายได้สุทธิจากดอกเบี้ยรับและ
ดอกเบี้ยจ่ายของธุรกิจการให้สินเชื่อของสหกรณ์การเกษตร

ว่าประสิทธิภาพการดำเนินงานธุรกิจสินเชื่อในการติดตามทวงถามหนี้จากสมาชิกของสหกรณ์ เป็นอย่างไร ซึ่งค่าของ a_5 จะต่ำและแปรผกผันกับความสำเร็จของสหกรณ์

เมื่อรวมค่า C แล้ว จะเห็นว่าเนื่องจาก a_5 จะมีเครื่องหมายเป็นลบ นอกนั้นมีเครื่องหมายเป็นบวก ค่า C จึงเป็นการหักล้างกันไปในตัวแล้ว ฉะนั้นสหกรณ์- การเกษตรใดที่มีค่า C สูง จะแสดงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ด้านการให้สินเชื่อมากกว่า สหกรณ์ที่มีค่า C ต่ำกว่า

เกณฑ์ที่ ๒ : การรับฝากเงินจากสมาชิก

$$D = d_1 + d_2$$

โดย D = ผลของการรับฝากเงิน (ทั้งประเภทประจำและสะสม)
จากสมาชิกสหกรณ์การเกษตร

d_1 = อัตราการเพิ่มขึ้นของเงินฝากจากสมาชิกทั้งสิ้นของ
สหกรณ์ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของสมาชิกสหกรณ์

d_2 = จำนวนสมาชิกที่ฝากเงินไว้กับสหกรณ์การเกษตรต่อ
จำนวนสมาชิกทั้งสิ้นของสหกรณ์

ทั้ง d_1 และ d_2 จะแสดงให้เห็นว่าสมาชิกสหกรณ์ใดติดต่อและใช้บริการ ฝากเงินกับสหกรณ์มากน้อยเพียงไร ซึ่งนอกจากจะดูเงินฝากแล้วจะต้องพิจารณาจำนวน สมาชิกที่ฝากเงินประกอบด้วยว่ามากน้อยเท่าใด เมื่อเทียบกับจำนวนสมาชิกทั้งหมดของ สหกรณ์ เพื่อหลีกเลี่ยงความแตกต่างของขนาดของสหกรณ์ ซึ่งจะมีผลต่อการพิจารณาเงิน ฝากอันจะทำให้เกิดความผิดพลาดในการประเมินความสำเร็จด้วย ค่าของ d_1 และ d_2 ควรจะสูงและแปรตามความสำเร็จของสหกรณ์ นอกจากตัวแปรในเกณฑ์นี้จะแสดง ความสำเร็จของการรับฝากเงินจากสมาชิกของสหกรณ์แล้ว ยังจะเชื่อมโยงไปยังความ

สำเร็จของเกณฑ์ที่ 1 ด้วย เนื่องจากเงินฝากจากสมาชิกนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของทุนดำเนินงานที่จะนำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ในส่วนที่เป็นทุนของสหกรณ์เอง เมื่อรวมค่า d_1 และ d_2 แล้ว สหกรณ์ใดที่มีค่า D ที่สูงกว่าจะแสดงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ในเกณฑ์ที่ 2 นี้นอกจากสหกรณ์ที่มีค่า D ที่ต่ำกว่า

เกณฑ์ที่ 3 : การจัดหาสินค้าหรือปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก

$$G = b_1 + b_2 - b_3$$

โดย G = ผลของการจัดหาสินค้าหรือปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก

b_1 = อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินค้าที่จำหน่ายให้แก่สมาชิกของสหกรณ์ทั้งหมด ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของสมาชิก

b_2 = อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินค้าที่จำหน่ายให้แก่สมาชิกของสหกรณ์ทั้งหมดต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของทุนดำเนินงาน

b_3 = อัตราการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจการค้าข้อ 1 ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าธุรกิจการค้าข้อ 2 ทั้งสิ้นของสหกรณ์

¹"ค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจการค้าข้อ 1" หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการบริหารของสหกรณ์การเกษตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการค้าข้อ 1 โดยเฉพาะ

²"ธุรกิจการค้าข้อ 2" หมายถึง ธุรกิจการค้าจัดหาสินค้าหรือปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก

b_1 จะแสดงถึงความสามารถของสหกรณ์ในการจัดหาลินค้าหรือปัจจัยการผลิต มาสนองความต้องการของสมาชิก ค่าควรสูงและแปรตามความสำเร็จของสหกรณ์ (ในกรณีนี้จะต้องระวังค่าของ b_1 ที่สูงว่าอาจจะเกิดจากราคาในปีที่พิจารณาสูงผิดปกติ ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วจำนวนของสินค้าหรือปัจจัยการผลิตนั้น อาจไม่เปลี่ยนแปลงก็ได้ ซึ่งอาจแก้ไขโดยใช้การพิจารณาอัตราการทำธุรกิจการซื้อสหกรณ์กับสหกรณ์ว่าเพิ่มขึ้น หรือลดลงหรือพิจารณาจากปริมาณสินค้าก็ได้ แต่ตัวเลขชุดค่าปริมาณสินค้ามักจะไม่ ใครใครรวบรวมไว้ จึงยากที่จะใช้ข้อมูลดังกล่าว) ส่วน b_2 จะแสดงถึงการใช้ทุน ค่าเนื้องานในทำนธุรกิจการซื้อของสหกรณ์ว่าเป็นสัดส่วนมากน้อยเท่าใด ค่า b_2 จะแปรตามกับความสำเร็จของสหกรณ์ สำหรับ b_3 จะแสดงประสิทธิภาพในการทำน ธุรกิจการซื้อว่าเป็นอย่างไร เพราะสหกรณ์จะประสบความสำเร็จจะต้องควยค่าใช้จ่าย ซึ่งไม่สูงมากเกินไป ดังนั้นค่า b_3 จะต่ำและแปรตามกับความสำเร็จของสหกรณ์

เมื่อรวมค่า b_1, b_2 และ b_3 แล้ว ค่า G ที่ได้จะเป็นการหักล้างของ ตัวแปรทั้ง 3 แล้ว เนื่องจาก b_3 จะมีเครื่องหมายเป็นลบ สหกรณ์ใดที่มีค่า G ที่สูงกว่าจะมีความสำเร็จในเกณฑ์มากกว่าสหกรณ์ที่มีค่า G ที่ต่ำกว่า

เกณฑ์ที่ 4 : การรวบรวมผลิตผลของสมาชิกและการจัดนางหรือโถกตั้งสำหรับ เก็บและรับฝากสินค้าเพื่อออกจำหน่ายให้ไ้ราคาดี

$$O = p_1 + p_2 + p_3 + p_4 - p_5$$

โดย O = ผลของการรวบรวมผลิตผลของสมาชิกและการจัดนาง หรือโถกตั้งสำหรับเก็บและรับฝากสินค้าเพื่อออกจำหน่าย ให้ไ้ราคาดี

p_1 อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตผลที่สหกรณ์รับซื้อจาก สมาชิกสหกรณ์ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตผล ทั้งหมดที่สหกรณ์รับซื้อ

- p_2 = อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์สหกรณ์รับฝากเงิน
ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของทุนดำเนินงานของสหกรณ์
- p_3 = อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินค้าที่รับฝากจากสมาชิก
สหกรณ์การเกษตรในราคามาตรฐาน ต่ออัตราการ
เพิ่มขึ้นของมูลค่าสินค้าทั้งหมดที่สหกรณ์จำหน่าย
- p_4 = อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณสินค้าที่สหกรณ์รับฝากจาก
สมาชิกของสหกรณ์ในราคามาตรฐานต่อปริมาณความ
จุของฉางหรือโกดังของสหกรณ์
- p_5 = อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์สหกรณ์รับฝากจาก
บุคคลภายนอกต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์
ทั้งหมดที่สหกรณ์รับซื้อ

p_1 และ p_5 จะแสดงถึงการกำหนดธุรกิจการขายของสหกรณ์ว่าทำธุรกิจ
กับสมาชิกของสหกรณ์ หรือทำธุรกิจกับบุคคลภายนอกมากกว่ากัน เพราะสหกรณ์จะบรรลุ
ความวัตถุประสงค์ได้ จะต้องทำธุรกิจโดยส่วนใหญ่กับสมาชิกมากกว่าบุคคลภายนอก มิฉะนั้น
ประโยชน์ที่ควรจะได้รับจะไม่ตกอยู่กับสมาชิกอย่างที่ตั้งใจ ทั้งนี้ ค่า p_1 จะสูงและ
แปรตามกับความสำเร็จของสหกรณ์ ในขณะที่ค่า p_5 จะต่ำและแปรผกผันกับความสำเร็จ
ของสหกรณ์ สำหรับ p_2 จะแสดงถึงทุนดำเนินงานของสหกรณ์ว่าค่าใช้จ่ายเพื่อธุรกิจการ
ขายเท่าใด ซึ่งจะแปรตามกับความสำเร็จของสหกรณ์ p_3 จะแสดงความสามารถของ
สหกรณ์ในการเป็น buffer stock ให้กับสินค้าของสมาชิก ซึ่งค่าจะสูงและแปรตาม
ความสำเร็จของสหกรณ์ ส่วน p_4 จะให้เห็นว่าปริมาณสินค้าที่สหกรณ์รับฝากจากสมาชิก
เมื่อเทียบกับความจุของฉางที่สหกรณ์สามารถจะรับฝากสินค้าของสมาชิกเป็นอย่างไร

ค่า p_4 จะแปรตามความสำเร็จของสหกรณ์ การที่ไม่พิจารณาความสำเร็จของฉางจากอัตรา
 การเพิ่มของความจุของฉางเนื่องจากปกติแล้ว ความจุของฉางจะมีการเปลี่ยนแปลงน้อย
 หรือไม่เปลี่ยนแปลงเลย และจะใช้เวลาอย่างน้อย 3 - 5 ปี จึงจะเปลี่ยนฉางใหม่ได้
 แต่อย่างไรก็ดี ค่า p_4 ควรจะเพิ่มขึ้น จึงจะแสดงความบรรลุตามวัตถุประสงค์ในเกณฑ์
 (สำหรับ p_4 นี้ ขอควรคำนึงอีกประการหนึ่ง คือ ปริมาณความจุของฉาง ซึ่งแตกต่างกัน
 มาก ๆ ของสหกรณ์ที่เปรียบเทียบกันแล้ว การใส่ตัวเลขในลักษณะ absolute จะทำ
 ให้ค่าของ p_4 ต่างกัน ดังนั้น เมื่อทำการเพิ่มขึ้นของปริมาณสินค้าที่สหกรณ์รับฝากจาก
 สมาชิกของ 2 สหกรณ์เท่ากัน แต่หากความจุของฉางต่างกันมาก ค่า p_4 จะมีผลกระทบ
 ต่อเกณฑ์ประเมินนี้มาก อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้ศึกษา ปริมาณความจุของฉางของสหกรณ์
 เกือบทั้งหมดจะไม่แตกต่างกัน และใกล้เคียงกันมาก จึงอาจใช้ปริมาณความจุของฉางใน
 ตัวเลข absolute ได้ แต่หากความจุของฉางต่างกัน อย่างที่กล่าวมาแล้ว ต้องคำนึง
 ความแตกต่างอันนี้ภายในการพิจารณาความสำเร็จในเกณฑ์)

เมื่อรวมค่า p_1 ถึง p_5 แล้ว ค่า 0 ที่ใดจะเป็นการหักล้างกันเรียบร้อย
 แล้ว เนื่องจาก p_5 จะมีเครื่องหมายเป็นลบ ซึ่งสหกรณ์ที่มีค่า 0 สูง จะแสดงความ
 ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในเกณฑ์มากกว่าสหกรณ์ที่มีค่า 0 ต่ำกว่า แต่หากมีค่า 0 เท่ากัน
 แล้ว สหกรณ์ที่มีค่า p_5 ต่ำกว่า จะแสดงความสำเร็จมากกว่าสหกรณ์ที่มีค่า p_5 สูงกว่า

เกณฑ์ 5 : การแปรรูปสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เกษตรออกจำหน่าย

$$x = y_1 + y_2 + y_3$$

โดย x = ผลของการแปรรูปสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เกษตรออก-
 จำหน่าย

y_1 = อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณผลิตภัณฑ์สหกรณ์การ เกษตรได้
 แปรรูปต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณผลิตภัณฑ์ทั้งสิ้นที่สหกรณ์
 รับผิดชอบ

y_2 = อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณผลิตภัณฑ์สหกรณ์แปรรูป
ต่อปริมาณผลิตภัณฑ์สหกรณ์ที่สามารถแปรรูปได้

y_3 = อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณผลิตภัณฑ์สหกรณ์รับซื้อต่อ
ปริมาณผลิตภัณฑ์สหกรณ์ที่สามารถเก็บบรรจุได้

y_1 และ y_2 จะแสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ใดแปรรูปสินค้าหรือผลิตภัณฑ์เกษตร
ก่อนออกจำหน่ายไถ่มาจนน้อยอย่างไร เมื่อเทียบกับปริมาณผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่สหกรณ์รับซื้อ
และกำลังการผลิตของสหกรณ์นั้น ค่า y_1 ควรสูง และแปรตามกับความสำเร็จของ
สหกรณ์ เช่นเดียวกับ y_2 ซึ่งกำลังการผลิตของสหกรณ์ใดที่พิจารณาเป็นอัตราการเพิ่ม
ขึ้นของกำลังการผลิตด้วยเหตุผลเดียวกันกับความจุของฉางหรือโกดังที่ใดกลลวามาแล้ว
ส่วน y_3 จะเป็นตัวชี้วัดสนับสนุน y_1 และ y_2 เพราะสหกรณ์จะแปรรูปสินค้า
ไถ่มาจนน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับว่า สหกรณ์นั้นสามารถที่จะรับซื้อผลิตภัณฑ์เข้ามาเพื่อการแปรรูป
ไถ่มาจนน้อยเท่าใดด้วย นอกจากกำลังการผลิตของสหกรณ์นั้นแล้ว ค่าของ y_3 ก็เช่น
เดียวกับ y_1 และ y_2 ที่กล่าวมาคือ ควรสูงและแปรตามกับความสำเร็จของสหกรณ์
เมื่อรวมค่าตัวแปรเหล่านี้แล้ว สหกรณ์ใดที่มีค่า x สูง ย่อมจะบรรลุวัตถุประสงค์ตาม
เกณฑ์นี้มากกว่าสหกรณ์ที่มีค่า x ต่ำกว่า

เกณฑ์ที่ 6 : เกณฑ์พิจารณาผลการดำเนินงานรวมทั้งสิ้นของสหกรณ์การเกษตร

$$B = g$$

โดยที่ B = ผลการดำเนินงานการเงินทั้งสิ้นของสหกรณ์

g = อัตราการเพิ่มขึ้นของกำไรสุทธิของสหกรณ์จากการ
ดำเนินงานต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของทุนดำเนินงาน

G จะแสดงผลการดำเนินงานธุรกิจของสหกรณ์ประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด
 แนวโน้มวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานธุรกิจของสหกรณ์จะไม่ไต่สูงหวังกำไรสูงสุด เช่นธุรกิจ
 อื่น ๆ ก็ตาม แต่ธุรกิจสหกรณ์จะดำเนินไปได้ สหกรณ์จะต้องมีกำไรพอที่จะเหลือเป็นทุน
 ค่าเนื้องานเพื่อการขยายกิจการในอนาคตด้วย ดังนั้น G จึงไม่จำเป็นจะต้องมีค่าสูง
 และจะต้องมีค่าเป็นบวกและแปรตามกับความสำเร็จของสหกรณ์

สำหรับค่าตัวแปรในแต่ละเกณฑ์ที่กล่าวมา เนื่องจากตัวแปรทุกตัวมีความสำคัญ
 และสามารถวัดความสำเร็จของแต่ละเกณฑ์ได้เท่าเทียมกัน จึงกำหนดให้น้ำหนักของตัวแปร
 แต่ละตัวในทุกเกณฑ์เท่ากันหมด เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ เมื่อวัดค่าความสำเร็จ
 ของแต่ละเกณฑ์ออกมาแล้วในแต่ละสหกรณ์จะรวมตัวเลขความสำเร็จทั้ง 6 เกณฑ์ออกมา
 เป็นความสำเร็จรวมของแต่ละสหกรณ์ แต่เนื่องจากวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของสหกรณ์นั้น
 มีความสำคัญไม่เท่าเทียมกัน จึงจำเป็นต้องถ่วงน้ำหนักของแต่ละเกณฑ์ออกมาก่อนจะทำการ
 รวมค่า 6 เกณฑ์ทั้งหมด การถ่วงน้ำหนักความสำคัญของเกณฑ์ต่าง ๆ นี้ จะใช้การ
 พิจารณากวดยการเทียบสัดส่วนของธุรกิจต่าง ๆ ที่สหกรณ์ดำเนินงานต่อทุกค่าเนื้องาน
 ทั้งสิ้นของสหกรณ์แล้วจึงกำหนดออกมาว่า น้ำหนักของแต่ละเกณฑ์ควรเป็นเท่าใด นอกเหนือ
 ไปจากการพิจารณากวดยวัตถุประสงค์ว่าวัตถุประสงค์ใดเป็นวัตถุประสงค์หลัก และวัตถุประสงค์
 ใดเป็นวัตถุประสงค์รอง

จากอดีตที่ผ่านมา สหกรณ์การเกษตรทั้งชั้นเพื่อสนองความต้องการสินเชื่อทาง
 การเกษตรเป็นสำคัญ ดังนั้น โดยข้อสมมติฐานว่าวัตถุประสงค์ใหญ่ของสหกรณ์คือ การให้
 สินเชื่อแล้ว ตลอดจนได้เทียบสัดส่วนของธุรกิจต่าง ๆ ต่อทุนดำเนินงานของสหกรณ์ จะ
 เห็นได้ว่าหากให้ความสำเร็จของสหกรณ์ทั้งหมดเป็น 100% แล้วจะกำหนด % ของความ
 สำเร็จของสหกรณ์ตามเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ คือ

- เกณฑ์ 1 คิดเป็น % ความสำเร็จ 40% ของความสำเร็จทั้งสิ้น
 เกณฑ์ 2 คิดเป็น % ความสำเร็จ 10% ของความสำเร็จทั้งสิ้น
 เกณฑ์ 3 คิดเป็น % ความสำเร็จ 15% ของความสำเร็จทั้งสิ้น
 เกณฑ์ 4 คิดเป็น % ความสำเร็จ 25% ของความสำเร็จทั้งสิ้น
 เกณฑ์ 5 และ 6 คิดเป็น % ความสำเร็จเกณฑ์ละ 5% ของความสำเร็จทั้งสิ้น

$$\text{ให้ } Z = C + D + G + O + X + B$$

โดย $Z =$ ผลรวมของความสำเร็จของ ๕ หน่วยงานเกษตร

ค่า C, D, G, O, X และ B เป็นค่าความสำเร็จรวมของแต่ละเกณฑ์
 ที่ได้ทำการดงน้ำหนักแล้ว

จากแอมรวมจะเห็นได้ว่าสหกรณ์ใดที่มีค่า Z สูงกว่า จะแสดงว่าบรรลุวัตถุประสงค์
 ประสงค์แห่งความสำเร็จมากกว่าสหกรณ์ที่มีค่า Z ที่ต่ำกว่า ในกรณีที่สหกรณ์ใดมีค่า Z
 เท่ากัน จะพิจารณาในรายละเอียดของเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นตัวประกอบ โดยยึดความสำคัญ
 ของวัตถุประสงค์เป็นหลัก ฉะนั้น เมื่อค่า Z เท่ากัน สหกรณ์ใดที่มีค่า C มากกว่าก็
 จะมีความสำเร็จมากกว่า เป็นต้น แต่หากทั้ง 2 สหกรณ์เกิดมีค่า C เท่ากันก็อาจ
 ก็ต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ที่มีความสำคัญรองลงไปเป็นหลัก เช่นเดียวกับในการตัดสินใจว่า
 สหกรณ์ใดจะสำเร็จมากกว่ากัน แต่อย่างไรก็ดี สหกรณ์ที่จะถือว่าสำเร็จได้จะต้องมีผล
 ความสำเร็จตามเกณฑ์ต่าง ๆ ในระดับ % ที่วางไว้ด้วย มิใช่จะดูแต่ค่า Z เพียงอย่าง
 เดียว

ปัญหาว่าเมื่อใดตัวเลขค่าของแต่ละเกณฑ์และเกณฑ์รวมออกมาแล้ว จะต้องมีตัวเลขที่เป็นค่ามาตรฐานว่าค่าแต่ละเกณฑ์สูงจึงจะถือว่าสำเร็จนั้น ควรสูงในระดับใด ในแต่ละเกณฑ์ด้วย เพื่อให้เห็นเกณฑ์ความสำเร็จจริงหรือไม่ เพราะแม้ค่าอาจสูงจริง แต่ยังไม่ถือว่าถึงเกณฑ์สำเร็จก็ได้ ดังนั้นจะต้องหาตัวเลขมาตรฐานของแต่ละเกณฑ์และเกณฑ์รวมออกมาเพื่อเป็นหลักในการเปรียบเทียบความสำเร็จ เนื่องจากทางราชการยังไม่เคยมีตัวเลขมาตรฐานที่แน่นอนของความสำเร็จของสหกรณ์ไว้พิจารณาเป็นหลักเปรียบเทียบมาก่อน การหาตัวเลขมาตรฐานจึงทำโดยการหาตัวเลขความสำเร็จของสหกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งดำเนินการรวบรวมจรรยาทุกสหกรณ์ตามเกณฑ์ทั้งชั้นนั้นแล้วหาค่าเฉลี่ย (Mean) ของแต่ละเกณฑ์ออกมาเป็นตัวเลขมาตรฐานที่จะใช้รวมทั้งค่าเฉลี่ยที่จะเป็นค่ามาตรฐานของเกณฑ์รวมด้วย เนื่องจากสหกรณ์การเกษตรที่ใกล้ศึกษามีการดำเนินธุรกิจในตลาดที่คล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ จึงหาค่าเฉลี่ยของเกณฑ์ออกมาโดยไม่จำเป็นต้องแยกเป็นธุรกิจพืชผลแต่ละชนิด แยกหากสหกรณ์ที่พิจารณาทำธุรกิจพืชผลต่างชนิดกันแล้ว การจะประเมินหาค่าเฉลี่ยให้ถูกต้องความจริงที่สุด ควรแยกสหกรณ์ออกตามประเภทพืชผลด้วย เพราะธุรกิจพืชผลต่างชนิดกัน อาจมีตัวเลขมาตรฐานที่แตกต่างกันก็ได้

วิธีการในการประเมินความสำเร็จ

จากเกณฑ์ประเมินความสำเร็จที่สร้างขึ้น จะใช้ประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรต่าง ๆ ใดที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศ โดยอาศัยข้อมูลจากรายงานสถิติทางการเงินประจำปีของสหกรณ์การเกษตรต่าง ๆ แต่ละสหกรณ์ ซึ่งเป็นตัวเลขในปีเดียวกัน หรือในช่วงเดียวกันในทุก ๆ สหกรณ์ แล้วนำข้อมูลนั้นมาคำนวณหาค่าตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละเกณฑ์ แล้วสรุปผลในขั้นสุดท้ายโดยการจัดลำดับความสำเร็จในแต่ละสหกรณ์ออกมา สหกรณ์ใดอยู่ในลำดับที่ถือว่า สหกรณ์นั้นประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตรมากกว่าสหกรณ์อื่น ๆ ที่อยู่ในลำดับต่ำกว่าสำหรับขั้นตอนในการประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตร มีดังนี้

1. ในแต่ละเกณฑ์ดัชนี คือ C, D, G, O, X และ B นั้น จะใช้ ข้อมูลจากตัวเลขสถิติการเงินของสหกรณ์การเกษตรต่าง ๆ ประจำปี 2519 และปี 2520 มาคำนวณหาค่าตัวแปรต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบในแต่ละเกณฑ์ แล้วรวมค่าของตัวแปร ในแต่ละเกณฑ์ออกมาเป็นค่าความสำเร็จของเกณฑ์ทั้ง 6 เกณฑ์ดังกล่าว ในเกณฑ์ที่ 1 ซึ่ง วัดความสำเร็จของการให้สินเชื่อการเกษตรนั้น ค่า a_5 คือ อัตราการเพิ่มขึ้นของ ดอกเบี้ยค้างชำระของสมาชิกที่มีกับสหกรณ์ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้จากดอกเบี้ยเงิน กู้ของสหกรณ์การเกษตรนั้น ในตัวของมันเองจะมีเครื่องหมายเป็นลบ (-) ทำให้การ รวมตัวแปรต่าง ๆ ของคือเครื่องหมายควยเช่นเดียวกันกับในเกณฑ์ที่ 3 ซึ่งวัดความสำเร็จ ของการจัดหาสินค้าหรือปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก ซึ่งค่าของ b_3 คืออัตรา การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจการซื้อต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าธุรกิจ การซื้อทั้งสิ้นของสหกรณ์ และในเกณฑ์ที่ 4 ซึ่งวัดความสำเร็จของการรวบรวมผลิตภัณฑ์ของ สมาชิกและการจัดวางหรือโกดังสำหรับ เก็บและรับฝากสินค้าเพื่อออกจำหน่ายให้ใคร่ราคาดี ซึ่ง p_5 คือ อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์สหกรณ์รับซื้อจากบุคคลภายนอกต่ออัตรา การเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์สหกรณ์รับซื้อ ทั้ง 2 ตัวนี้ โดยตัวของมันเองมีเครื่องหมาย เป็นลบ (-) เช่นกันกับในเกณฑ์ที่ 1 ที่กล่าวมา

2. เมื่อได้ค่าความสำเร็จของเกณฑ์ทั้ง 6 ออกมาแล้ว ก่อนจะทำการรวม เป็นความสำเร็จรวมของสหกรณ์การเกษตรแห่งนั้น (Z) เนื่องจากความสำคัญของ วัตถุประสงค์ของสหกรณ์มีไม่เท่ากัน จำเป็นจะต้องทำการถ่วงน้ำหนักของแต่ละเกณฑ์ออก มาก่อนที่จะทำการรวมค่าความสำเร็จรวมดังกล่าว ซึ่งจากการไต่หนำหนักที่โลกดวามาแล้ว ในหัวข้อแรกของบทที่ 5 จึงทำการถ่วงน้ำหนักโดย

เกณฑ์ที่ 1	น้ำหนักนักคิดเป็น % ความสำเร็จ	40%	ของความสำเร็จทั้งสิ้น
เกณฑ์ที่ 2	น้ำหนักนักคิดเป็น % ความสำเร็จ	10%	ของความสำเร็จทั้งสิ้น
เกณฑ์ที่ 3	น้ำหนักนักคิดเป็น % ความสำเร็จ	15%	ของความสำเร็จทั้งสิ้น
เกณฑ์ที่ 4	น้ำหนักนักคิดเป็น % ความสำเร็จ	25%	ของความสำเร็จทั้งสิ้น
เกณฑ์ที่ 5 และ 6	น้ำหนักนักคิดเป็น % ความสำเร็จ	เกณฑ์ละ 5%	ของความสำเร็จทั้งสิ้น

เมื่อทำการถ่วงน้ำหนักของแต่ละเกณฑ์ออกมาแล้ว จะรวมค่าความสำเร็จของเกณฑ์ทั้ง 6 ที่ทำการถ่วงน้ำหนักเข้าเป็นความสำเร็จรวมของสหกรณ์แต่ละแห่ง

3. ทำการจัดลำดับความสำเร็จของสหกรณ์แต่ละแห่ง โดยจัดลำดับความสำเร็จแยกเป็นเกณฑ์แต่ละเกณฑ์ และจัดลำดับความสำเร็จรวมของแต่ละสหกรณ์อีกครั้งหนึ่ง สำหรับในเกณฑ์ที่ 1 ซึ่งวัดความสำเร็จของการให้สินเชื่อการเกษตร เมื่อใดก็ตาม C ซึ่งเป็นความสำเร็จรวมของเกณฑ์ที่ 1 และทำการถ่วงน้ำหนักแล้วนั้น จะจัดลำดับค่า C ที่ได้มาโดยถือว่าสหกรณ์การเกษตรใดที่มีค่า C ที่สูงที่สุดจะเป็นสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จที่สุดตามเกณฑ์ โดยเปรียบเทียบสำหรับสหกรณ์ที่มีค่า C ลดหลั่นลงไป ก็จัดลำดับลดหลั่นกันไปตามลำดับ คือ จัดให้อยู่ในลำดับที่ 2, 3, 4 ..... จนถึงสุดท้าย ทำเช่นเดียวกันนี้ในทุก ๆ เกณฑ์ที่เหลือ ซึ่งสหกรณ์ที่มีค่าความสำเร็จของแต่ละเกณฑ์มากที่สุด ก็จะเป็นสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จที่สุดเช่นเดียวกัน เมื่อเรียงลำดับความสำเร็จของแต่ละสหกรณ์ในแต่ละเกณฑ์แล้ว สุดท้ายทำการเรียงลำดับความสำเร็จรวม (Z) ของแต่ละสหกรณ์ โดยสหกรณ์ใดที่มีค่า Z สูงสุดก็จะประสบความสำเร็จในลำดับแรก สหกรณ์ที่มีค่า Z รองลงมา ก็ประสบความสำเร็จรองลงมาตามลำดับ ในกรณีที่สหกรณ์ใดมีค่า Z เท่ากัน จะพิจารณาในรายละเอียดของเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นตัวประกอบ โดย

ยึกความสำคัญของวัตถุประสงค์เป็นหลัก ฉะนั้น เมื่อค่า Z เท่ากัน สหกรณ์ใดมีค่า C มากกว่า จะถือว่ามีความสำเร็จอยู่ในลำดับที่มากกว่า เป็นต้น แต่หากทั้ง 2 สหกรณ์มีค่า C เท่ากัน อย่างนี้ก็จะคงพิจารณาวัตถุประสงค์ซึ่งมีความสำคัญรองลงไปเป็นหลัก เช่นเดียวกันในการตัดสินว่าสหกรณ์ใดจะสำเร็จมากกว่ากัน

4. มีปัญหาว่าเมื่อได้ตัวเลขค่าของแต่ละเกณฑ์และเกณฑ์รวมออกมาแล้ว จะต้องมีตัวเลขที่เป็นค่ามาตรฐานว่า แต่ละเกณฑ์นั้นความสำเร็จควรอยู่ในระดับใด เพื่อให้เห็นเกณฑ์ว่าสำเร็จหรือไม่ เพราะแม้เวลาที่ไต่สูงจริง แต่อาจจะยังไม่ถือว่าถึงเกณฑ์สำเร็จก็ได้ จึงต้องหาตัวเลขมาตรฐานของแต่ละเกณฑ์และเกณฑ์รวมออกมา โดยการหาตัวเลขความสำเร็จของสหกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งดำเนินธุรกิจครบวงจรทุกสหกรณ์ที่เฝ้าติดตามเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นแล้วหากค่าเฉลี่ย (Mean) ของแต่ละเกณฑ์และเกณฑ์รวมออกมาเป็นตัวเลขมาตรฐานที่จะใช้วัดความสำเร็จดังกล่าว

5. ทำการทดสอบว่าเกณฑ์ประเมินที่ตั้งขึ้นนั้นสามารถชี้วัดความสำเร็จได้เพียงไร โดยการนำการจัดลำดับความสำเร็จที่ได้จากเกณฑ์ประเมินดังกล่าวข้างต้นไปเปรียบเทียบกับการจัดอันดับสหกรณ์ของทางราชการในปีเดียวกันกับที่นำตัวเลขมาวิเคราะห์ความสำเร็จนั้นว่าเป็นอย่างไร

การประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรจากตัวอย่าง

แม้ว่าเกณฑ์ประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรที่ตั้งขึ้นจะสามารถวัดประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรได้ทุกแห่งทั่วประเทศก็ตาม แต่ในการศึกษา จะไม่สามารถประเมินผลได้ทั้งหมด เนื่องจากมีระยะเวลาในการศึกษาจำกัด ดังนั้นในการประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรนี้ จะใช้ตัวอย่างที่คัดเลือกจากสหกรณ์

การเกษตรแบบทั่วไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นเอกประสงค์ทั่วประเทศที่ดำเนินธุรกิจครบวงจร จำนวน 26 สหกรณ์ จาก 104 สหกรณ์ที่มีอยู่ ซึ่งในการเลือกสหกรณ์การเกษตรที่ใช้เป็นตัวอย่าง อาศัยหลักเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1. ทำการเลือกสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างซึ่งทำธุรกิจครบวงจรจากเขตสหกรณ์ทั่วประเทศ 9 เขต (ดูเขตสหกรณ์ในภาคผนวกที่ 1) โดยอาศัยจำนวนสมาชิกในปี 2519 เป็นเกณฑ์ เนื่องจากต้องการให้ข้อมูลในปี 2519 เป็นปีฐาน ซึ่งปี 2519 ในที่นี้หมายถึงปีการเงินของสหกรณ์การเกษตรในการจัดกลุ่มจากจำนวนสมาชิก จะแบ่งออกเป็น

กลุ่มที่ 1	มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่	1 - 750 คน
กลุ่มที่ 2	มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่	751 - 1,500 คน
กลุ่มที่ 3	มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่	1,501 - 2,250 คน
กลุ่มที่ 4	มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่	2,250 คนขึ้นไป

2. เลือกสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างจากการใช้จำนวนสมาชิกข้างต้นเป็นเกณฑ์จากทุกเขตสหกรณ์ เขตละ 2 - 3 สหกรณ์ ใ้ทั้งสิ้นจำนวน 26 สหกรณ์ โดยเลือกสหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินธุรกิจครบวงจรดังกล่าวแล้ว ยังเลือกสหกรณ์การเกษตรซึ่งเคยมีผลงานดีเด่น หรือเป็นสหกรณ์ตัวอย่างที่ได้รับรางวัลจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มาแล้วด้วย ถ้าสหกรณ์นั้นดำเนินธุรกิจครบวงจรตามข้อจำกัดของเกณฑ์ที่ข้้นมา ในกรณีที่สหกรณ์การเกษตรที่เคยได้รับรางวัลดีเด่น แต่หากทำธุรกิจไม่ครบวงจร จะตัดออกไปจากการเลือกเป็นสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง

จากหลักเกณฑ์การเลือกสหกรณ์ตัวอย่างที่กล่าวข้างต้น สหกรณ์การเกษตรซึ่งคัดเลือกมาใช้เป็นสหกรณ์ตัวอย่างสำหรับการประเมินความสำเร็จ มีทั้งสิ้น 26 สหกรณ์ดังต่อไปนี้

<u>เขตสหกรณ์</u>	<u>รายชื่อสหกรณ์การเกษตร</u>	<u>จังหวัด</u>	<u>จำนวนสมาชิก (คน)</u>
1	อุทัย จำกัด	อุทัย	805
	โกลกสำโรง จำกัด	ลพบุรี	1,183
	บ้านหม้อ จำกัด	สระบุรี	495
2	บางปะกง จำกัด	ฉะเชิงเทรา	602
	เมืองปราจีนบุรี จำกัด	ปราจีนบุรี	1,487
	บ้านนา จำกัด	นครนายก	1,232
3	สูงเนิน จำกัด	นครราชสีมา	956
	พิมาย จำกัด	นครราชสีมา	2,013
	เมืองสุรินทร์ จำกัด	สุรินทร์	1,438
4	เมืองอุรธานี จำกัด	อุรธานี	3,054
	เขียงคาน จำกัด	เลย	1,019
	กมลาไสย จำกัด	กาฬสินธุ์	2,024
5	สันป่าคอง จำกัด	เชียงใหม่	1,882
	แม่สาย จำกัด	เชียงราย	698
	เขียงแสน จำกัด	เชียงราย	593
6	วัดจันทร์ จำกัด	พิจิตร	1,668
	เมืองพิจิตร จำกัด	พิจิตร	886
	เมืองอุตรดิตถ์ จำกัด	อุตรดิตถ์	1,367
7	ลากยาว จำกัด	นครสวรรค์	905
	หนองฉาง จำกัด	อุทัยธานี	1,596
	วัดสิงห์ จำกัด	ชัยนาท	1,707

<u>เขตสหกรณ์</u>	<u>รายชื่อสหกรณ์การเกษตร</u>	<u>จังหวัด</u>	<u>จำนวนสมาชิก (คน)</u>
8	กำแพงแสน จำกัด	นครปฐม	1,207
	เค็มบางนางบัว จำกัด	สุพรรณบุรี	4,037
	บ้านลาด จำกัด	เพชรบุรี	1,540
9	พุนพิน จำกัด	สุราษฎร์ธานี	973
	เมืองตรัง จำกัด	ตรัง	1,310

เมื่อทำการเลือกสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างเพื่อประเมินความสำเร็จแทนสหกรณ์ทั่วประเทศแล้ว จะนำเอาตัวเลขของตัวแปรต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบในแต่ละเกณฑ์มาคำนวณ โดยไขข้อมูลจากรายงานสถิติทางการเงินของสหกรณ์การเกษตร ในปี 2519 และ 2520 ของทั้ง 26 สหกรณ์ มาคำนวณหาสัดส่วนต่าง ๆ แล้วทำการจัดลำดับความชั้นตอนที่ได้ออกมาข้างต้น ซึ่งจะได้อันดับสุดท้ายว่า จากเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ทำการประเมินนั้น โดยเปรียบเทียบสหกรณ์การเกษตรใดจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตรดังกล่าวแตกต่างกันอย่างไรบ้าง โดยยึดค่าเฉลี่ยมาตรฐานของเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นหลักควบคุมไปในการพิจารณา

ผลการประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรตามเกณฑ์ประเมินทั้งชั้น

จากข้อมูลรายงานสถิติทางการเงินประจำปี 2519 และปี 2520 ของสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง พบว่า ข้อมูลสำหรับตัวแปรบางตัวในเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่สามารถหาได้ เนื่องจากไม่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวไว้ โดยเฉพาะในเกณฑ์ที่ 5 ซึ่งวัดความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรในการแปรรูปสินค้า หรือผลิตผลการเกษตรออกจำหน่ายนั้น เนื่องจากสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังมีโอกาสเป็นธุรกิจการแปรรูปผลิตภัณฑ์

หรือจะมีการแปรรูปบ้างก็มีอยู่ไม่มากนัก ซึ่งจะต้องเป็นสหกรณ์ที่มีขนาดใหญ่จึงจะทำธุรกิจ
 ดังกล่าว ดังนั้น จึงยังไม่มีข้อมูลส่วนนี้ที่จะศึกษาและทำการประเมินได้ แต่อย่างไรก็ดี
 เกณฑ์ดังกล่าวจะใช้ประโยชน์และประเมินได้เมื่อขอบวนการสหกรณ์ก้าวหน้าไปมากจนสหกรณ์
 โดยส่วนใหญ่ทำธุรกิจการแปรรูปแล้ว ฉะนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงคัดเลือกเกณฑ์ 5 ออก
 ไปก่อน ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อการประเมินความสำเร็จของสหกรณ์ดังกล่าว สำหรับข้อมูล
 ค่าวัดในแต่ละเกณฑ์ซึ่งไม่สามารถหาได้บางส่วนได้ จะได้อธิบายไว้ในรายละเอียดเมื่อกล่าว
 ถึงเกณฑ์นั้น ๆ แล้ว

เพื่อความสะดวกในการประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง
 ในแต่ละเกณฑ์ จะพิจารณาค่าเฉลี่ยซึ่งเป็นค่ามาตรฐานของแต่ละเกณฑ์และเกณฑ์รวม
 ก่อน จะได้ใ้เปรียบเทียบความสำเร็จไว้ได้ดังนี้ จากการเก็บข้อมูลของสหกรณ์ 104
 สหกรณ์ โดยในปี 2519 เป็นพื้นฐานในการคำนวณทั้งหมด เพื่อหาค่าตัวแปรต่าง ๆ ใน
 เกณฑ์แต่ละเกณฑ์ จะได้ออกมาดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ศูนย์วิทยพัทยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 ค่าความสำเร็จของ เกณฑ์ประเมินทุกเกณฑ์และเกณฑ์รวมของสหกรณ์การเกษตร
ทั้งสิ้นในปี พ.ศ. 2520

เกณฑ์ประเมินความสำเร็จ	ค่าความสำเร็จ รวมทั้งสิ้น 104 สหกรณ์	ถ่วงน้ำหนัก	ค่าความสำเร็จ ที่ถ่วง น้ำหนักแล้ว	ค่าเฉลี่ยที่ เป็นมาตรฐาน ($\bar{X}$)
<u>เกณฑ์ที่ 1 :</u> การให้สินเชื่อการเกษตร (C)	468.94	0.40	187.58	1.80
<u>เกณฑ์ที่ 2 :</u> การรับฝากเงินจากสมาชิก (D)	2,587.93	0.10	258.79	2.49
<u>เกณฑ์ที่ 3 :</u> การจัดหาสินค้าหรือปัจจัยการผลิต มาจำหน่ายให้แก่สมาชิก (G)	814.45	0.15	122.17	1.17
<u>เกณฑ์ที่ 4 :</u> การรวบรวมผลิตผลของสมาชิกและ การจัดวางหรือโกดังสำหรับเก็บ และรับฝากสินค้าเพื่อออกจำหน่าย ให้ใคร่ครวญ (O)	897.76	0.25	224.44	2.16
<u>เกณฑ์ที่ 6 :</u> ผลการดำเนินงานรวมทั้งสิ้นของ สหกรณ์การเกษตร (B)	-1,008.39	0.05	-50.42	-0.48
ค่าเฉลี่ยมาตรฐานของเกณฑ์ความสำเร็จรวมทั้งสิ้น (Z)			742.56	7.14

หมายเหตุ : ค่าความสำเร็จในเกณฑ์ที่ 2 ไม่มีค่าของ d_2 และในเกณฑ์ที่ 4 ไม่มีค่าของ p_3 และ p_4

ที่มา : จากการคำนวณข้อมูลสถิติทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรประจำปี พ.ศ. 2519

จากตารางที่ 14 จะเห็นได้ว่าสหกรณ์การเกษตรซึ่งจะประสบความสำเร็จตามเกณฑ์ประเมินนั้น ในเกณฑ์ที่ 1 จะต้องมีค่าความสำเร็จ (C) ถึง 1.80 และเป็น 2.49, 1.17, 2.16 และ -0.48 ในเกณฑ์ที่ 2, 3, 4 และ 6 ตามลำดับ ซึ่งเมื่อรวมค่าเฉลี่ยของความสำเร็จรวมของสหกรณ์ตามเกณฑ์ทุกเกณฑ์แล้วจะต้องมีค่าของ Z ถึง 7.14 จึงจะถือว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ จะสังเกตเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานของ B ในเกณฑ์ที่ 6 นั้น เป็นลบคือเป็น (-0.48) การที่ค่าเป็นลบนี้อาจเนื่องมาจากโดยส่วนใหญ่แล้วสหกรณ์การเกษตรมักจะมีกำไรสุทธิที่มีแนวโน้มลดลงกว่าปีก่อน ๆ หรือบางครั้งอาจจะขาดทุนได้ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการดำเนินธุรกิจไม่ดีพอหรือขาดผู้จัดการที่มีความชำนาญในด้านการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้แล้วอาจจะเกิดจากสาเหตุที่สมาชิกได้ผลิตผลจากการเพาะปลูกลดน้อยลง ทำให้มีเงินเหลือส่งชำระหนี้หรือทำธุรกิจกับสหกรณ์ได้น้อยลงไป ซึ่งจะทำให้สหกรณ์มีกำไรสุทธิลดลงหรือขาดทุนได้ อันเป็นผลให้สหกรณ์การเกษตรขาดแคลนทุนที่จะขยายกิจการหรือพัฒนาให้สหกรณ์ได้ก้าวหน้าและเป็นสถาบันที่ช่วยเกษตรกร ได้อย่างจริงจังตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากค่าเฉลี่ยมาตรฐานของแต่ละเกณฑ์และเกณฑ์รวมที่ได้จะประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง 26 สหกรณ์ ในแต่ละเกณฑ์และเกณฑ์รวมดังต่อไปนี้

1. เกณฑ์ประเมินที่ 1 : การให้สินเชื่อการเกษตร

$$C = a_1 + a_2 + a_3 + a_4 - a_5$$

โดยที่ C = ผลของการให้สินเชื่อเกษตรกรรมของสหกรณ์การเกษตร

a_1 = อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณธุรกิจการให้สินเชื่อการเกษตรของสหกรณ์การเกษตรต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของสมาชิกของสหกรณ์

- a_2 = อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินส่งคืนจากสมาชิกสหกรณ์
ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินกู้ที่ถึงกำหนดชำระ
- a_3 = อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณธุรกิจสินเชื่อทั้งสิ้นของสหกรณ์
ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของทุนดำเนินงานของสหกรณ์
- a_4 = อัตราการเพิ่มขึ้นของเงินทุนของสหกรณ์การเกษตรเอง
ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของทุนภายนอกของสหกรณ์
- a_5 = อัตราการเพิ่มขึ้นของดอกเบี้ยค้างชำระของสมาชิกที่มี
กับสหกรณ์ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้จากดอกเบี้ย
เงินกู้ของสหกรณ์การเกษตร

จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง 26 สหกรณ์ ทำการคำนวณ
หาสัดส่วนต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบในเกณฑ์ และรวมค่าความสำเร็จของเกณฑ์ทำการ
ถ่วงน้ำหนักแล้วจึงลำดับความสำเร็จได้ ดังตารางที่ 15 ต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 สักส่วนของตัวแปรทาง ๆ และค่าความสำเร็จของเกณฑ์ 1 ที่ได้จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรทั่วอย่าง
ระหว่างปี 2519 _ 2520 และจัดลำดับที่ในสหกรณ์ฯ ตามที่กำหนด

เขตสหกรณ์	สหกรณ์การเกษตร	จังหวัด	a_1	a_2	a_3	a_4	a_5	C	C ที่ทำการ ถ่วงน้ำหนัก (0.40)	ลำดับที่ C
1	อุทัย จำกัด	อุทัย	4.55	-0.52	1.92	0.41	0.29	6.07	2.43	13
	โคกสำโรง จำกัด	ลพบุรี	-1.75	0.40	1.00	-0.24	0.09	-0.68	-0.27	26
	บ้านหม้อ จำกัด	สระบุรี	-0.45	0.14	7.5	-2.55	-0.32	4.96	1.98	15
2	บางปะกง จำกัด	ฉะเชิงเทรา	3.00	-1.52	1.17	0.37	-0.00	3.02	1.21	19
	เมืองปราจีนบุรี	ปราจีนบุรี	6.00	4.71	0.71	0.60	0.55	11.47	4.59	6
	บ้านนา จำกัด	นครนายก	-1.50	0.71	-1.50	3.50	-7.00	8.21	3.28	11
3	สูงเนิน จำกัด	นครราชสีมา	2.91	0.22	3.20	0.55	-1.43	8.31	3.32	10
	พิมาย จำกัด	"	0.35	1.00	1.83	21.00	1.64	22.54	9.02	2
	เมืองสุรินทร์ จำกัด	สุรินทร์	1.37	0.31	1.30	1.11	-0.95	5.04	2.02	14
4	เมืองอุรธานี จำกัด	อุรธานี	7.27	-0.06	13.33	-0.64	4.18	15.72	6.29	3
	เรียงคาน จำกัด	เลย	6.92	0.75	1.07	2.89	0.01	11.62	4.65	5
	กมลาไสย จำกัด	กาฬสินธุ์	-0.00	1.50	0.00	-0.50	0.03	0.97	0.39	25
5	สันป่าตอง จำกัด	เชียงใหม่	0.87	0.93	0.84	0.48	0.50	2.62	1.05	20
	แม่สาย จำกัด	เชียงราย	-0.76	0.48	0.46	4.17	-0.07	4.42	1.77	16

ตารางที่ 15 (ต่อ)

เขตสหกรณ์	สหกรณ์การเกษตร	จังหวัด	a_1	a_2	a_3	a_4	a_5	C	C ที่ทำการ ถวงนำหนัก (0.40)	ลำดับที่ C
6	เชียงใหม่ จำกัด	เชียงใหม่	4.09	-0.00	6.43	1.61	-19.80	31.93	12.77	1
	วัดจันทร์ จำกัด	พิษณุโลก	2.50	-0.36	1.25	-1.40	-0.56	2.55	1.02	22
	เมืองพิจิตร	พิจิตร	11.00	4.34	1.10	-1.73	0.07	14.64	5.86	4
	เมืองอุตรดิตถ์	อุตรดิตถ์	2.06	0.81	1.09	0.40	1.18	3.18	1.27	18
7	ลาภยาว จำกัด	นครสวรรค์	0.43	0.65	0.08	0.11	-0.01	1.28	0.51	24
	หนองฉาง จำกัด	อุทัยธานี	5.40	0.43	-3.86	2.00	-7.30	11.27	4.51	7
	วัดสิงห์ จำกัด	ชัยนาท	2.06	1.28	3.70	3.14	-0.01	10.19	4.08	8
8	กำแพงแสน จำกัด	นครปฐม	1.54	0.20	0.81	0.54	0.47	2.62	1.05	20
	เกษมบางนางบัว จำกัด	สุพรรณบุรี	2.71	0.11	1.06	0.72	2.36	2.24	0.90	23
	บ้านลาด จำกัด	เพชรบุรี	3.30	0.49	0.47	0.56	0.49	4.33	1.73	17
9	พนพิณ จำกัด	สุราษฎร์ธานี	2.71	1.47	3.17	2.33	1.32	8.36	3.34	9
	เมืองศรีวิชัย จำกัด	ศรีวิชัย	2.31	1.46	1.43	0.77	-1.81	7.78	3.11	12

ที่มา : จากการคำนวณข้อมูลสถิติการเงินของสหกรณ์การเกษตรประจำปี 2519 - 2520

จากตารางที่ 15 จะเห็นได้ว่าเมื่อคำนวณหาสัดส่วนของอัตราการเพิ่มของการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทั้ง 5 ตัวในเกณฑ์แล้ว และทำการรวมค่าทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งในการรวมนี้จะต้องคิดเครื่องหมายด้วย โดยค่าของ a_5 จะเป็นลบ (-) ส่วนตัวแปรอื่น ๆ จะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เมื่อรวมค่า C แล้วทำการถ่วงน้ำหนักจะเห็นว่ามีส่วนการเกษตรที่มีค่า C เป็นลบอยู่ 1 สหกรณ์ คือ สหกรณ์โคกสำโรง จำกัด โดยมีค่าเป็น (-0.27) ส่วนสหกรณ์ที่มีค่า C สูงสุด คือ สหกรณ์การเกษตร เชียงแสน จำกัด โดยมีค่าเป็น 12.77 ซึ่งเมื่อทำการเรียงลำดับความสำเร็จแล้ว จะเห็นว่ามีส่วนการเกษตรเพียง 15 แห่ง เท่านั้นที่ประสบความสำเร็จตามเกณฑ์การให้สินเชื่อ การเกษตร คือ มีค่าสูงกว่าค่ามาตรฐานของเกณฑ์ ซึ่งมีค่าเป็น 1.80 (จากตารางที่ 14 หน้า 109) สหกรณ์ลำดับที่ 16 ถึง 26 เป็นสหกรณ์ซึ่งความสำเร็จของเกณฑ์ต่ำกว่าค่ามาตรฐานของเกณฑ์ทั้งสิ้น (รายละเอียดดูจากตารางที่ 15 ประกอบ)

2. เกณฑ์ประเมินที่ 2 : การรับฝากเงินจากสมาชิก

$$D = d_1 + d_2$$

โดยที่ D = ผลของการรับฝากเงิน (ทั้งประเภทประจำและสะสม) จากสมาชิกสหกรณ์การเกษตร

d_1 = อัตราการเพิ่มขึ้นของเงินฝากจากสมาชิกทั้งสิ้นของสหกรณ์ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของสมาชิกสหกรณ์

d_2 = จำนวนสมาชิกที่ฝากเงินไว้กับสหกรณ์การเกษตรต่อจำนวนสมาชิกทั้งสิ้นของสหกรณ์

ในเกณฑ์ที่ 2 นี้ ข้อมูลในการคำนวณตัวแปร d_2 ไม่สามารถจะหาได้ ดังนั้นในเกณฑ์ที่ 2 จึงพิจารณาความสำเร็จจากค่าของตัวแปร d_1 เพียงตัวเดียวเท่านั้น ซึ่งจากการคำนวณค่าและทำการถ่วงน้ำหนักแล้ว สามารถจัดลำดับความสำเร็จได้ดังนี้

ตารางที่ 16 สัดส่วนตัวแปรทาง ๆ และค่าความสำเร็จของเกณฑ์ 2 ที่ได้จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง ระหว่างปี 2519 - 2520 และจัดลำดับที่ในสหกรณ์ ตามที่กำหนด

เขตสหกรณ์	สหกรณ์การเกษตร	จังหวัด	d_1	d_2	D	D ที่ทำการ ถ่วงน้ำหนัก (0.10)	ลำดับที่ D
1	อุทัย จำกัด	อุทัย	57	-	57	5.70	2
	โคกสำโรง จำกัด	ลพบุรี	12.57	-	12.57	1.26	9
	บ้านหม้อ จำกัด	สระบุรี	1.88	-	1.88	0.19	19
2	บางปะกง จำกัด	ฉะเชิงเทรา	-4.56	-	-4.56	-0.46	25
	เมืองปราจีนบุรี	ปราจีนบุรี	53.00	-	53.00	5.30	3
	บ้านนา จำกัด	นครนายก	123.00	-	123.00	12.30	1
3	สูงเนิน จำกัด	นครราชสีมา	-0.09	-	-0.09	-0.01	22
	พิมาย จำกัด	"	6.81	-	6.81	0.68	12
	เมืองสุรินทร์ จำกัด	สุรินทร์	12.16	-	12.16	1.22	10
4	เมืองอุตรธานี จำกัด	อุตรธานี	-36.09	-	-36.09	-3.61	26
	เชียงคาน จำกัด	เลย	6.30	-	6.30	0.63	13
	ถลางไทร จำกัด	กาฬสินธุ์	14.25	-	14.25	1.43	7

ตารางที่ 16 (ต่อ)

เขตสหกรณ์	สหกรณ์ เกษตร	จังหวัด	d_1	d_2	D	D ที่ทำการ วงน้ำฝน (0.10)	ลำดับที่ D
5	สันป่าตอง จำกัด	เชียงใหม่	2.70	-	2.70	0.27	18
	แม่สาย จำกัด	เชียงราย	-1.71	-	-1.71	-0.17	24
	เชียงแสน จำกัด	เชียงราย	28.55	-	28.55	2.86	6
6	วัดจันทร์ จำกัด	พิษณุโลก	35.50	-	35.50	3.55	4
	เมืองพิจิตร จำกัด	พิจิตร	-1.00	-	-1.00	-0.10	23
	เมืองอุตรดิตถ์ จำกัด	อุตรดิตถ์	3.47	-	3.47	0.35	17
7	ลากยาว จำกัด	นครสวรรค์	31.15	-	31.15	3.12	5
	หนองฉาง จำกัด	อุทัยธานี	10.40	-	10.40	1.04	11
	วัดสิงห์ จำกัด	ชัยนาท	12.73	-	12.73	1.27	8
8	กำแพงแสน จำกัด	นครปฐม	0.22	-	0.22	0.02	21
	เค็มบางนางบัว จำกัด	สุพรรณบุรี	4.29	-	4.29	0.43	14
	บ้านลาด จำกัด	เพชรบุรี	3.67	-	3.67	0.37	16
9	พุนพิน จำกัด	สุราษฎร์ธานี	4.00	-	4.00	0.40	15
	เมืองตรัง จำกัด	ตรัง	1.05	-	1.05	0.11	20

จากตารางที่ 16 เมื่อคำนวณหาค่า D และทำการถ่วงน้ำหนักแล้ว ปรากฏว่ามีสหกรณ์การเกษตรถึง 5 สหกรณ์ที่มีค่า D เป็นลบ ได้แก่สหกรณ์การเกษตรบางปะกง จำกัด สหกรณ์การเกษตรสูงเนิน จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองอุรธานี จำกัด สหกรณ์การเกษตรแม่สาย จำกัด และสหกรณ์การเกษตรเมืองพิจิตร จำกัด โดยมีค่า D เป็น (-0.46) , (-0.01) , (-3.61) , (-0.17) และ (-0.10) ตามลำดับ สหกรณ์การเกษตรที่มีค่า D สูงสุดคือ สหกรณ์การเกษตรบ้านนา จำกัด โดยมีค่า D เป็น 12.3 และจากการเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานของเกณฑ์ ซึ่งมีค่าเป็น 2.49 (จากตารางที่ 14 หน้า 109) จะเห็นได้ว่ามีสหกรณ์การเกษตรอยู่เพียง 6 สหกรณ์เท่านั้นที่ประสบความสำเร็จตามเกณฑ์โดยมีค่าถึงเกณฑ์มาตรฐาน คือ สหกรณ์การเกษตรบ้านนา จำกัด, สหกรณ์การเกษตรอุทัย จำกัด, สหกรณ์การเกษตรเมืองปราจีน จำกัด, สหกรณ์การเกษตรวัดจันทร์ จำกัด, สหกรณ์การเกษตรลาดยาว จำกัด, สหกรณ์การเกษตร-เชียงแสน จำกัด โดยมีค่า D เป็น 12.30, 5.70, 5.30, 3.55, 3.12 และ 2.86 ตามลำดับ การที่สหกรณ์การเกษตรโดยส่วนใหญ่มีค่า D ต่ำกว่ามาตรฐานจนถึงเป็นลบ (-) อาจจะเป็นเนื่องมาจากการประกอบอาชีพของสมาชิกได้ผลผลิตน้อย ทำให้มีเงินที่จะเหลือเพื่อฝากกับสหกรณ์น้อยลงไป หรืออาจจะเป็นเพราะสมาชิกเองขาดความรับผิดชอบและความร่วมมือที่ควรมีกับสหกรณ์ไปก็ได้

3. เกณฑ์ประเมินที่ 3 : การจัดหาสินค้าหรือปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก

$$G = b_1 + b_2 - b_3$$

โดย G = ผลของการจัดหาสินค้าหรือปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก

b_1 = อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินค้าที่จำหน่ายให้แก่สมาชิกของสหกรณ์ทั้งหมดต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของสมาชิก

b_2 = อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินค้าที่จำหน่ายให้แก่สมาชิก
ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของทุนค่าเงินการ

b_3 = อัตราการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจ-
การซื้อต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าธุรกิจการซื้อทั้งสิ้น
ของสหกรณ์

จากการคำนวณค่าสัดส่วนของตัวแปรในเกณฑ์แล้ว รวมค่าความสำเร็จของ
เกณฑ์ทำการวางแผนน้ำหนัก และจัดลำดับความสำเร็จจากมากไปหาน้อยได้ ดังตาราง
ที่ 17

จากตารางที่ 17 เมื่อเรียงลำดับความสำเร็จตามเกณฑ์แล้ว สหกรณ์ที่มีค่า
สูงสุด คือสหกรณ์วัดสิงห์ จำกัด โดยมีค่า G เป็น 8.95 และมีสหกรณ์ที่มีค่า G
เป็นลบ (-) จำนวน 8 สหกรณ์ คือ สหกรณ์การเกษตรอุทัย จำกัด, สหกรณ์การเกษตร-
บางปะกง จำกัด, สหกรณ์การเกษตรเมืองสุรินทร์ จำกัด, สหกรณ์การเกษตรทมาไสย
จำกัด, สหกรณ์การเกษตรแม่สาย จำกัด, สหกรณ์การเกษตรเชียงใหม่ จำกัด, สหกรณ์
การเกษตรหนองฉาง จำกัด และสหกรณ์การเกษตรพุนพิน จำกัด โดยมีค่า G เป็น
(-1.80), (-0.72), (-1.14), (-1.25), (-1.86), (-0.94),
(-0.54) และ (-2.57) ตามลำดับ และจากการเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานของเกณฑ์
พบว่ามีสหกรณ์เพียง 11 สหกรณ์ ที่ประสบความสำเร็จตามเกณฑ์โดยมีค่าความสำเร็จถึง
เกณฑ์มาตรฐานซึ่งมีค่าเป็น 1.17 (จากตารางที่ 14 หน้า 109) สหกรณ์ลำดับที่ 12
ถึง 26 มีค่า G , ต่ำกว่าค่ามาตรฐานทั้งสิ้น อันแสดงว่าสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่แล้ว
ยังไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดหาสินค้าหรือปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายให้
แก่สมาชิก (รายละเอียดพิจารณาจากตารางที่ 17 ประกอบ)

ตารางที่ 17 สัดส่วนตัวแปรทาง ๆ และค่าความสำเร็จรวมของเกณฑ์ 3 ที่ได้จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง ระหว่างปี 2519 - 2520 และจัดลำดับที่ในสหกรณ์ ตามที่กำหนด

เขตสหกรณ์	สหกรณ์การเกษตร	จังหวัด	b_1	b_2	b_3	G	G ที่ทำการ ถวงน้ำหนัก (0.15)	ลำดับที่ G
1	อุทัย จำกัด	อุทัย	-9.09	-3.85	0.96	-11.98	-1.80	24
	โคกสำโรง จำกัด	ลพบุรี	-0.81	0.47	-5.54	5.20	0.78	16
	บ้านหม้อ จำกัด	สระบุรี	-0.73	12.00	-0.88	12.15	1.82	11
	บางปะกง จำกัด	ฉะเชิงเทรา	-2.78	1.09	3.12	-4.81	-0.72	20
	เมืองปราชญ์ จำกัด	ปราชญ์	6.50	0.77	1.88	5.39	0.81	14
	บ้านนา จำกัด	นครนายก	28.50	28.50	0.28	56.72	8.51	2
	สูงเนิน จำกัด	นครราชสีมา	2.73	3.00	0.45	5.28	0.79	15
	พิมาย จำกัด	"	2.29	11.83	0.19	13.93	2.09	9
	เมืองสุรินทร์ จำกัด	สุรินทร์	-3.26	-3.10	1.22	-7.58	-1.14	22
	เมืองอุตรธานี จำกัด	อุตรธานี	4.91	9.00	0.82	13.09	1.96	10
	เชียงคาน	เลย	16.63	2.58	1.87	17.34	2.60	7
	กมลไสย	กาฬสินธุ์	-7.63	0.33	1.03	-8.33	-1.25	23

ตารางที่ 17 (ต่อ)

เขตสหกรณ์	สหกรณ์การเกษตร	จังหวัด	b_1	b_2	b_3	G	G_i ที่ทำการ ถวงน้ำหนัก (0.15)	ลำดับที่ G
5	สันป่าตอง จำกัด	เชียงใหม่	1.60	1.55	2.2	0.95	0.14	18
	แม่สาย จำกัด	เชียงราย	0.24	-0.14	12.50	-12.40	-1.86	25
	เชียงใหม่ จำกัด	เชียงราย	-2.27	-3.57	0.43	-6.27	-0.94	21
6	วัดจันทร์ จำกัด	พิษณุโลก	30.00	15.00	0.05	44.95	6.74	3
	เมืองพิจิตร จำกัด	พิจิตร	-12.00	1.20	-41.83	31.03	4.65	4
	เมืองอุตรดิตถ์ จำกัด	อุตรดิตถ์	11.68	6.31	0.54	17.65	2.65	6
7	ลากยาว จำกัด	นครสวรรค์	15.86	2.92	2.67	16.11	2.42	8
	หนองฉาง จำกัด	อุทัยธานี	-10.40	7.43	0.66	-3.63	-0.54	19
	วัดสิงห์ จำกัด	ชัยนาท	21.39	38.50	0.25	59.64	8.95	1
8	กำแพงแสน จำกัด	นครปฐม	5.21	2.75	1.01	6.95	1.04	13
	เค็มบางนางบัว	สุพรรณบุรี	13.86	5.39	0.54	18.71	2.81	5
	บ้านลาด	เพชรบุรี	9.89	1.39	3.94	7.34	1.10	12
9	พุนพิน จำกัด	สุราษฎร์ธานี	-7.43	-8.67	1.03	-17.13	-2.57	26
	เมืองตรัง	ตรัง	2.00	1.24	-1.31	4.55	0.68	17

4. เกณฑ์ประเมินที่ 4 : การรวบรวมผลิตภัณฑ์ของสมาชิกและการจัดนางหรือโกดังสำหรับเก็บและรับฝากสินค้าเพื่อออกจำหน่ายให้ไ้ราคาดี

$$0 = p_1 + p_2 + p_3 + p_4 - p_5$$

โดย $0 =$ ผลจากการรวบรวมผลิตภัณฑ์ของสมาชิกและการจัดนางหรือโกดัง สำหรับเก็บและรับฝากสินค้าเพื่อออกจำหน่ายให้ไ้ราคาดี

$p_1 =$ อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่สหกรณ์รับซื้อจากสมาชิกสหกรณ์ต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่สหกรณ์รับซื้อ

$p_2 =$ อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่สหกรณ์รับซื้อทั้งสิ้นต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของทุนดำเนินงานของสหกรณ์

$p_3 =$ อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินค้าที่รับฝากจากสมาชิกสหกรณ์การ เกษตรในราคามาตรฐานต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินค้าทั้งหมดที่สหกรณ์จำหน่าย

$p_4 =$ อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณสินค้าที่สหกรณ์รับฝากจากสมาชิกของสหกรณ์ในราคามาตรฐานต่อปริมาณความจุของนางหรือโกดังของสหกรณ์

$p_5 =$ อัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่สหกรณ์รับซื้อจากบุคคลภายนอกต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่สหกรณ์รับซื้อ

จากข้อมูลที่ใช้คำนวณค่าสัดส่วนในตัวแปรต่าง ๆ ตามเกณฑ์ นี้ตัวแปรบางตัวซึ่งไม่มีข้อมูลให้ศึกษาคือ p_3 และ p_4 เนื่องจากส่วนใหญ่แล้ว สมาชิกสหกรณ์มักขาย

ผลิตผลให้แก่อุณหภูมิไปเลย สหกรณ์ไม่ได้ทำหน้าที่ในการรับฝากผลิตผลจากสมาชิก ดังนั้น ความสำเร็จในเกณฑ์ที่ 4 นี้จะใช้เพียงค่ารวมของ P_1 , P_2 และ P_5 เท่านั้น ซึ่งเมื่อคำนวณค่าตัวแปรต่าง ๆ และรวมความสำเร็จทำการถ่วงน้ำหนักตามเกณฑ์ จัดลำดับ ความสำเร็จจากค่ามากไปหาน้อยได้ดังตารางที่ 18

จากตารางที่ 18 จะเห็นว่าเมื่อจัดลำดับความสำเร็จตามเกณฑ์จากค่ามากไปหาค่าน้อยแล้ว สหกรณ์การเกษตรที่สำเร็จในลำดับแรกคือมีค่า 0 สูงสุด คือ สหกรณ์การเกษตร เชียงแสน จำกัด โดยมีค่า 0 เป็น 13.45 มีสหกรณ์การเกษตรซึ่งมีค่า 0 เป็นลบถึง 8 สหกรณ์ และเมื่อพิจารณากับค่ามาตรฐานของเกณฑ์แล้วพบว่า มีสหกรณ์เพียง 7 สหกรณ์เท่านั้น ที่ค่าความสำเร็จถึงมาตรฐานคือสูงกว่า 2.16 ส่วนสหกรณ์ลำดับที่ 8 - 26 มีค่า 0 ต่ำกว่ามาตรฐานทั้งสิ้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะเห็นได้ว่าจากค่าตัวแปร สหกรณ์การเกษตรโดยมากจะรับซื้อผลิตผลจากสมาชิกแทบทั้งหมดของมูลค่าผลิตผลที่รับซื้อทั้งสิ้น สหกรณ์การเกษตรจะติดต่อบริการกับบุคคลภายนอกน้อยมาก หรือแทบจะไม่มีเลย (พิจารณารายละเอียดในตารางที่ 18 ประกอบ)

5. เกณฑ์ประเมินที่ 6¹: ผลการดำเนินงานรวมทั้งสิ้นของสหกรณ์การเกษตร

$$B = g$$

โดยที่ $B =$ ผลการดำเนินงานรวมทั้งสิ้นของสหกรณ์
 $g =$ อัตราการเพิ่มขึ้นของกำไรสุทธิของสหกรณ์จากการดำเนินงานต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของทุนดำเนินงาน

จากการคำนวณค่าความสำเร็จและถ่วงน้ำหนัก จัดลำดับความสำเร็จจากค่ามากไปหาค่าน้อยตามลำดับได้ดังตารางที่ 19

¹ เกณฑ์ประเมินที่ 5 ไม่มีข้อมูลที่ จะศึกษา เนื่องจากสหกรณ์การเกษตรโดยส่วนใหญ่ยังไม่ทำธุรกิจการแปรรูปสินค้าหรือผลิตผลการเกษตรออกจำหน่าย

ตารางที่ 18 ค่าตัวแปรต่าง ๆ และค่าความเสียหายรวมของเกษตรที่ 4 ที่ได้จากผลการจำแนกเงินของสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง ระหว่างปี 2519 - 2520 และจัดลำดับที่ในสหกรณ์ตามที่กำหนด

เขตสหกรณ์	สหกรณ์การเกษตร	จังหวัด	P ₁	P ₂	P ₃	P ₄	P ₅	0	Q ที่ทำการ ถ่วงน้ำหนัก (0.25)	ลำดับที่ 0
1	อุทัย จำกัด	อยุธยา	1.00	-3.31	-	-	-0.00	-2.31	-0.58	22
	โคกสำโรง จำกัด	ลพบุรี	0.42	1.96	-	-	1.15	1.23	0.31	16
	บ้านหม้อ จำกัด	สระบุรี	1.00	35.00	-	-	-0.00	36.00	9.00	3
2	บางปะกง จำกัด	ฉะเชิงเทรา	1.00	4.61	-	-	0.00	5.61	1.40	10
	เมืองปราจีนบุรี จำกัด	ปราจีนบุรี	1.00	-1.47	-	-	-0.00	-0.47	-0.12	20
	บ้านนา จำกัด	นครนายก	1.00	31.00	-	-	0.00	32.00	8.00	4
3	สูงเนิน จำกัด	นครราชสีมา	1.00	-1.10	-	-	9.09	-9.19	-2.30	23
	พิมาย จำกัด	"	0.99	-11.83	-	-	1.41	-12.25	-3.06	25
	เมืองสุรินทร์ จำกัด	สุรินทร์	1.00	-1.75	-	-	-0.00	-0.75	-0.19	21
4	เมืองอุรธานี จำกัด	อุรธานี	0.93	15.5	-	-	1.08	15.35	3.84	5
	เขียงคาน จำกัด	เลย	1.65	-0.29	-	-	-1.80	3.16	0.79	13
	กมลาไสย จำกัด	กาฬสินธุ์	1.00	0.50	-	-	0.00	1.50	0.38	15
5	สันป่าตอง จำกัด	เชียงใหม่	-20.00	-0.03	-	-	79.00	-99.03	-24.76	26

ตารางที่ 18 (ต่อ)

เขตสหกรณ์	สหกรณ์การเกษตร	จังหวัด	P ₁	P ₂	P ₃	P ₄	P ₅	0	0 ที่ทำการ ถวงน้ำหนัก (0.25)	ลำดับที่ 0
6	เมสสาย จำกัด	เชียงราย	1.00	3.21	--	--	0.00	4.21	1.05	11
	เชียงใหม่ จำกัด	"	1.11	52.43	--	--	-0.27	53.81	13.45	1
	วัดจันทร์ จำกัด	พิษณุโลก	1.00	13.25	--	--	-0.00	14.25	3.56	6
	เมืองพิจิตร จำกัด	พิจิตร	0.39	3.85	--	--	1.23	3.01	0.75	14
	เมืองอุตรดิตถ์ จำกัด	อุตรดิตถ์	1.00	-1.66	--	--	-0.00	0.66	0.17	18
7	ลาภยาว จำกัด	นครสวรรค์	1.00	2.37	--	--	0.00	3.37	0.84	12
	หนองฉาง จำกัด	อุทัยธานี	1.28	5.14	--	--	-0.00	6.42	1.61	9
	วัดสิงห์ จำกัด	ชัยนาท	1.00	6.30	--	--	0.00	7.30	1.83	8
8	กำแพงแสน จำกัด	นครปฐม	1.00	-1.30	--	--	-0.00	-0.30	-0.08	19
	เค็มบางนางบวช จำกัด	สุพรรณบุรี	1.00	-0.17	--	--	-0.00	0.83	0.21	17
	บ้านลาด จำกัด	เพชรบุรี	-0.13	0.38	--	--	10.46	-10.21	-2.55	24
9	พุนพิน จำกัด	สุราษฎร์ธานี	3.85	44.67	--	--	0.79	47.73	11.93	2
	เมืองตรัง จำกัด	ตรัง	1.00	10.76	--	--	0.00	11.76	2.94	7

ตารางที่ 19 ค่าความสำคัญของเกณฑ์ 6 ที่ได้จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง ระหว่างปี 2519 - 2520 และจัดลำดับที่ในสหกรณ์ ตามที่กำหนด

เขตสหกรณ์	สหกรณ์การเกษตร	จังหวัด	B=g	B ที่ผู้การ ถ่วงน้ำหนัก (0.05)	ลำดับที่ B
1	อุทัย จำกัด	อุทัย	-1.92	-0.10	21
	โคกสำโรง จำกัด	ลพบุรี	-6.32	-0.32	24
	บ้านหม้อ จำกัด	สระบุรี	-14.50	-0.73	25
2	บางปะกง จำกัด	ฉะเชิงเทรา	2.30	0.12	13
	เมืองปราจีนบุรี จำกัด	ปราจีนบุรี	1.29	0.06	14
	บ้านนา จำกัด	นครนายก	74.00	3.70	2
3	สูงเนิน จำกัด	นครราชสีมา	-2.60	-0.13	22
	พิมาย จำกัด	"	5.67	0.28	8
	เมืองสุรินทร์ จำกัด	สุรินทร์	-0.05	-0.00	16
4	เมืองอุดรธานี จำกัด	อุดรธานี	-2.67	-0.13	22
	เขียงคาน จำกัด	เลย	0.53	0.03	15
	กมลาไสย จำกัด	กาฬสินธุ์	-0.25	-0.01	17

ตารางที่ 19 (ต่อ)

เขตสหกรณ์	สหกรณ์การเกษตร	จังหวัด	B=g	B ที่ทำการ ถวงน้ำหนัก (0.05)	ลำดับที่ B
5	สันป่าตอง จำกัด	เชียงใหม่	-0.29	-0.01	17
	แพะสาย จำกัด	เชียงราย	53.11	2.66	4
	เชียงใหม่ จำกัด	เชียงราย	74.14	3.71	1
6	วัดจันทร์ จำกัด	พิษณุโลก	-36.25	-1.81	26
	เมืองพิจิตร จำกัด	พิจิตร	-1.45	-0.07	20
	เมืองอุตรดิตถ์ จำกัด	อุตรดิตถ์	2.59	0.13	12
7	ลาดยาว จำกัด	นครสวรรค์	-0.95	-0.05	19
	หนองฉาง จำกัด	อุทัยธานี	9.71	0.49	6
	วัดสิงห์ จำกัด	ชัยนาท	59.6	2.98	3
8	กำแพงแสน จำกัด	นครปฐม	3.58	0.18	11
	เกษมบางนางบัว จำกัด	สุพรรณบุรี	5.00	0.25	9
	บ้านลาด จำกัด	เพชรบุรี	8.86	0.44	7
9	พุนพิน จำกัด	สุราษฎร์ธานี	12.00	0.60	5
	เมืองตรัง จำกัด	ตรัง	4.00	0.20	10

จากตารางที่ 19 จะเห็นว่า มีสหกรณ์ถึง 11 แห่ง ที่มีค่า B เป็นลบ แต่อย่างไรก็ดี เมื่อเทียบกับค่ามาตรฐาน ซึ่งมีค่าเป็น $(-0.48)^1$ แล้ว พบว่ามีสหกรณ์ 24 แห่งที่มีค่า B ถึงเกณฑ์ แม้วางสหกรณ์ค่า B จะเป็นลบก็ตาม สหกรณ์ที่มีค่า B ในลำดับสูงสุดคือสหกรณ์การเกษตร เชียงแสน จำกัด โดยมีค่า B เป็น 3.71 ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานของเกณฑ์มาก และมีสหกรณ์ถึง 15 แห่ง ที่มีค่า B เป็นบวก นอกจากนี้แล้ว จากการจัดลำดับความสำเร็จ มีสหกรณ์ซึ่งมีความสำเร็จในลำดับเดียวกันอยู่ 2 ลำดับคือ สหกรณ์การเกษตรสูงเนิน จำกัด กับสหกรณ์การเกษตร เมืองอุดรธานี จำกัด มีค่า B เป็น (-0.13) เท่ากัน จึงจัดให้อยู่ในลำดับที่ 22 เช่นกัน ส่วนอีก 2 สหกรณ์คือ สหกรณ์การเกษตรกมลาไสย จำกัด และสหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด มีค่า B เป็น (-0.01) เท่ากัน จึงจัดให้อยู่ในลำดับที่ 17 เท่านั้น สำหรับสหกรณ์การเกษตร 2 แห่ง ซึ่งมีค่า B ต่ำกว่าค่ามาตรฐานของเกณฑ์คือ สหกรณ์การเกษตรบ้านหม้อ จำกัด และ สหกรณ์การเกษตรวัดจันทร์ จำกัด ซึ่งมีค่า B เป็น (-0.73) และ (-1.81) ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าสหกรณ์การเกษตรซึ่งตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกและดำเนินธุรกิจมานาน คือสหกรณ์วัดจันทร์ จำกัด การดำเนินธุรกิจโดยส่วนรวมแล้วยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ดีถ้าใครสงสัยไม่อาจถือเป็นตัวตัดสินโดยเด็ดขาดว่าสหกรณ์แห่งนั้นมี ความสำเร็จหรือไม่ เพราะสหกรณ์การเกษตรมีไทม์หวังกำไรสูงสุด แต่ควรจะมีกำไรบ้าง เพื่อขยายกิจการ ดังนั้น แม้จะกำไรน้อยหรือขาดทุนบ้างแต่สามารถสนองความต้องการของสมาชิกได้ดีในวัตถุประสงค์อื่นแล้ว ก็ไม่นับว่าไม่ประสบความสำเร็จเลยทีเดียว

¹ เหตุผลที่ค่ามาตรฐานเป็นลบได้อธิบายแล้ว ในหน้า 110

6. ผลรวมของความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตร

$$Z = C + D + G + O + X + B$$

โดยที่ Z เป็นผลรวมของความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตร

ค่า C, D, G, O, X & B เป็นค่าความสำเร็จรวมของแต่ละเกณฑ์ที่ทำการถ่วงน้ำหนักแล้ว

ในที่นี้ค่า X จะตัดออกไปจากเกณฑ์รวมเนื่องจากไม่มีข้อมูลที่ศึกษาถึงที่ใดกล่าวแล้วข้างต้น จากสหกรณ์การเกษตรตัวอย่างจำนวน 26 สหกรณ์ เมื่อรวมค่าความสำเร็จรวมแล้ว จัดลำดับความสำเร็จจากมากไปหาน้อยได้ดังตารางที่ 20

จากตารางที่ 20 เมื่อลำดับความสำเร็จรวมของแต่ละสหกรณ์แล้ว สหกรณ์การเกษตรบ้านนา จำกัด มีค่าความสำเร็จรวมสูงสุด โดยมีค่า Z เป็น 35.79 ส่วนสหกรณ์การเกษตรสันป่าตองกลับมีค่าความสำเร็จรวมต่ำสุด โดยมีค่า Z เป็น (-23.31) และเป็นสหกรณ์เดียวที่มีค่าความสำเร็จรวมเป็นลบ (-) ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดความสำเร็จในแต่ละเกณฑ์แล้ว จะเห็นว่าสหกรณ์การเกษตรสันป่าตองมีค่าเกณฑ์ความสำเร็จเป็นลบถึง 2 เกณฑ์ คือ เกณฑ์ที่ 4 มีค่า O เป็น (-24.76) และเกณฑ์ที่ 6 มีค่า B เป็น (-0.01) แสดงว่ายังไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่ใ้กว้างไว้โดยเฉพาะในเกณฑ์ที่ 4 ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์รองจากการให้สินเชื่อแก่สมาชิก สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด ยังมีค่า O ซึ่งเป็นลบดังที่กล่าวมาข้างต้น

เมื่อเทียบความสำเร็จรวมของแต่ละสหกรณ์กับค่ามาตรฐานของความสำเร็จ ที่มีอยู่พบว่ามีสหกรณ์อยู่เพียง 11 แห่ง ที่มีค่าความสำเร็จรวมถึงระดับเกณฑ์มาตรฐาน คือ สูงกว่า 7.14 ส่วนสหกรณ์ลำดับที่ 12 - 26 เป็นสหกรณ์ซึ่งค่าความสำเร็จรวมต่ำกว่ามาตรฐานทั้งสิ้น จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่ใ้กว้างไว้ (พิจารณารายละเอียดจากตารางที่ 20 ประกอบ)

ตารางที่ 20 ค่าความสำเร็จของเกณฑ์ต่าง ๆ และความสำเร็จรวมที่ได้จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง ระหว่างปี 2519 - 2520 และจัดลำดับ
 ที่ในสหกรณ์ ตามที่กำหนด

เขตสหกรณ์	สหกรณ์การเกษตร	จังหวัด	C	ลำดับที่ C	D	ลำดับที่ D	G	ลำดับที่ G	O	ลำดับที่ O	B	ลำดับที่ B	Z	ลำดับที่ Z
1	อุทัย จำกัด	อุทัย	2.43	13	5.70	2	-1.80	24	-0.58	22	-0.10	21	5.65	15
	โคกสำโรง จำกัด	ลพบุรี	-0.27	26	1.26	9	0.78	16	0.31	16	-0.32	24	1.76	21
	บ้านหมอ จำกัด	สระบุรี	1.98	15	0.19	19	1.82	11	9.00	3	-0.73	25	12.26	6
2	บางปะกง จำกัด	ฉะเชิงเทรา	1.21	19	-0.46	25	-0.72	20	1.40	10	0.12	13	1.55	23
	เมืองปราจีนบุรี จำกัด	ปราจีนบุรี	4.59	6	5.30	3	0.81	14	-0.12	20	0.06	14	10.64	8
	บ้านนา จำกัด	นครนายก	3.28	11	12.30	1	8.51	2	8.00	4	3.70	2	35.79	1
3	สูงเนิน จำกัด	นครราชสีมา	3.32	10	-0.01	22	0.79	15	-2.30	23	-0.13	22	1.67	22
	พิมาย จำกัด	"	9.02	2	0.68	12	2.09	9	-3.06	25	0.28	8	9.01	9
	เมืองสุรินทร์ จำกัด	สุรินทร์	2.02	14	1.22	10	-1.14	22	-0.19	21	-0.00	16	1.91	20
4	เมืองอุดรธานี จำกัด	อุดรธานี	6.29	3	-3.61	26	1.96	10	3.84	5	-0.13	22	8.35	11
	เขียงคาน จำกัด	เลย	4.65	5	0.63	13	2.60	7	0.79	13	0.03	15	8.70	10
	กมลาไสย จำกัด	กาฬสินธุ์	0.39	25	1.43	7	-1.25	23	0.38	15	-0.01	17	0.94	25
5	สันป่าตอง จำกัด	เชียงใหม่	1.05	20	0.27	18	0.14	18	-24.76	26	-0.01	17	-23.31	26
	แม่สาย จำกัด	เชียงราย	1.77	16	-0.17	24	-1.86	25	1.05	11	2.66	4	3.45	18
	เขียงแสน จำกัด	"	12.77	1	2.86	6	-0.94	21	13.45	1	3.71	1	31.85	2

ตารางที่ 20 (ต่อ)

เขตสหกรณ์	สหกรณ์การเกษตร	จังหวัด		ลำดับที่		ลำดับที่		ลำดับที่		ลำดับที่		ลำดับที่		ลำดับที่
			C	C	D	D	G	G	O	O	B	B	Z	Z
6	วัดจันทร์ จำกัด	พิษณุโลก	1.02	22	3.55	4	6.74	3	3.56	6	-1.81	26	13.06	5
	เมืองพิจิตร จำกัด	พิจิตร	5.86	4	-0.10	23	4.65	4	0.75	14	-0.07	20	11.09	7
	เมืองอุตรดิตถ์ จำกัด	อุตรดิตถ์	1.27	18	0.35	17	2.65	6	0.17	18	0.13	12	4.57	17
7	ลากยาว จำกัด	นครสวรรค์	0.51	24	3.12	5	2.42	8	0.84	12	-0.05	19	6.84	14
	หนองฉาง จำกัด	อุทัยธานี	4.51	7	1.04	11	-0.54	19	1.61	9	0.49	6	7.11	12
	วัดสิงห์ จำกัด	ชัยนาท	4.08	8	1.27	8	8.95	1	1.83	8	2.98	3	19.11	3
8	กำแพงแสน จำกัด	นครปฐม	1.05	20	0.02	21	1.04	13	-0.08	19	0.18	11	2.21	19
	เค็มบางนางบัว จำกัด	สุพรรณบุรี	0.90	23	0.43	14	2.81	5	0.21	17	0.25	9	4.60	16
	บ้านลาด จำกัด	เพชรบุรี	1.73	17	0.37	16	1.10	12	-2.55	24	0.44	7	1.09	24
9	พุนพิน จำกัด	สุราษฎร์ธานี	3.34	9	0.40	15	-2.57	26	11.93	2	0.60	5	13.70	4
	เมืองตรัง จำกัด	ตรัง	3.11	12	0.11	20	0.68	17	2.94	7	0.20	10	7.04	13

จากขั้นตอนต่าง ๆ ของการประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรที่ผ่านมา จะทำให้สามารถหาค่าตัวแปรในเกณฑ์ต่าง ๆ ทั้ง 6 เกณฑ์ แล้วทำการจัดลำดับความสำเร็จของสหกรณ์ในแต่ละเกณฑ์ รวมทั้งความสำเร็จรวมทั้งสิ้นของสหกรณ์แต่ละแห่งตามเกณฑ์ประเมินที่ตั้งขึ้นโดยอาศัยวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์การเกษตรใดยังไม่ประสบความสำเร็จ ตามเกณฑ์มาตรฐานก็สามารถจะทราบได้ว่าเป็นเพราะสาเหตุใดด้วยการพิจารณาในรายละเอียดตัวแปรของเกณฑ์ต่าง ๆ อันทำให้เกณฑ์ประเมินที่ตั้งขึ้นนี้สามารถใช้ประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรได้โดยทั่วไป และทำให้ทราบว่าสหกรณ์การเกษตรใดประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์มากน้อยอย่างไร

การจัดชั้นของสหกรณ์การเกษตรของทางราชการ

ส่วนราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสหกรณ์การเกษตร เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้ร่วมกันทำการจัดชั้นสหกรณ์การเกษตรขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะได้ทราบถึงขีดความสามารถในการจัดการและฐานะการเงินของแต่ละสหกรณ์ในแต่ละปีว่าเป็นเช่นไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาในการที่จะปรับปรุงและขยายงานสหกรณ์ของทางราชการและของแต่ละสหกรณ์เอง และใช้ประกอบการพิจารณาในการประกอบธุรกิจกับสหกรณ์ของสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การจัดชั้นของสหกรณ์การเกษตรดังกล่าวจะต้องกระทำเป็นประจำทุกปี เพราะฐานะทางการเงินและความสามารถในการประกอบธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรแต่ละแห่งในแต่ละปีย่อมจะเปลี่ยนแปลงไป

หลักการจัดชั้นของสหกรณ์การเกษตรประจำปี พ.ศ. 2520 นั้น คณะกรรมการจัดชั้นสหกรณ์ได้กำหนดชั้นสหกรณ์ทั้งหมดเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นหนึ่ง ชั้นสอง และชั้นสาม โดยกำหนดชวงคะแนนของสหกรณ์แต่ละชั้นดังนี้

สหกรณ์การ เกษตรชนที่หนึ่ง	ช่วงคะแนนที่ได้รับตั้งแต่	38 - 50 คะแนน
สหกรณ์การ เกษตรชนที่สอง	ช่วงคะแนนที่ได้รับตั้งแต่	25 - 37 คะแนน
สหกรณ์การ เกษตรชนที่สาม	ช่วงคะแนนที่ได้รับต่ำกว่า	25 คะแนน

ข้อมูลที่ไ้ประกอบการพิจารณาจัดชั้นของสหกรณ์การ เกษตร บางส่วนได้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ ผู้จัดการสหกรณ์และสมาชิกของสหกรณ์เอง และบางส่วนได้จากหลักฐานเอกสารต่าง ๆ ของสหกรณ์ เช่น รายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ รายงานการประชุมใหญ่ รายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการ งบกำไรขาดทุน งบดุล และหลักฐานเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับสหกรณ์การ เกษตรที่จดทะเบียนใหม่โดยควบสหกรณ์เดิมเข้าด้วยกันและดำเนินงานยังไม่ครบปี จะใช้ข้อมูลสำคัญ ๆ บางประการของสหกรณ์เดิมมาประกอบการพิจารณาในการจัดชั้นสหกรณ์ที่จดทะเบียนใหม่ดังกล่าวด้วย นอกจากนี้สหกรณ์การ เกษตรที่จัดตั้งใหม่และดำเนินงานยังไม่ครบ 2 ปีทางบัญชี คณะกรรมการจัดชั้นสหกรณ์ จะกำหนดให้สหกรณ์เหล่านี้เป็นสหกรณ์ชั้นต่ำสุดไปก่อน และจะพิจารณาจัดชั้นใหม่เมื่อสหกรณ์นั้นดำเนินงานครบ 2 ปีทางบัญชี

สำหรับข้อมูลซึ่งคณะกรรมการจัดชั้นสหกรณ์การ เกษตรใช้ประกอบการพิจารณาจัดชั้นจะแบ่งออกเป็น 3 หมวดใหญ่ ๆ คือ¹

1. หมวดที่ 1 : การบริหารและการจัดการทั่วไปของสหกรณ์ ซึ่งในหมวดนี้จะพิจารณาให้คะแนนในรายละเอียดต่อไปนี้คือ

ก. งานธุรการและบริการทั่วไป โดยพิจารณาว่าสหกรณ์การ เกษตรมีความพอเพียงเกี่ยวกับสิ่งของ เครื่องใช้ประจำสำนักงาน และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้

¹ธนาคารแห่งประเทศไทย, ช.ก.ส., กรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์, รายงานผลการจัดชั้นสหกรณ์การ เกษตร ประจำปี พ.ศ. 2520. เอกสารพิมพ์เผยแพร่.

ต่าง ๆ สำหรับการประกอบธุรกิจด้านสินเชื่อ การขาย การซื้อ และบริการอื่น ๆ ของสหกรณ์อย่างไร

ข. การบริหารงานบุคคล จะพิจารณาในรายละเอียดคือ การมีผู้จัดการบริหารงานของสหกรณ์เอง และความพอเพียงในอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ของทางราชการ ในอันที่จะดำเนินงานในค้ำต่าง ๆ ของสหกรณ์ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ค. การควบคุมภายใน การเก็บรักษาเงินและการบัญชี จะพิจารณาความเห็นของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ ตามที่ปรากฏในรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับทางการเงินและการบัญชีสำหรับปีทางบัญชี 2519 ว่ามีสหกรณ์มีข้อบกพร่องในค้ำนี้มากน้อยอย่างไรบ้าง

2. หมวดที่ 2 : ธุรกิจและผลการดำเนินงาน ในหมวดที่ 2 นี้จะพิจารณาในรายละเอียดต่อไปนี้คือ

ก. การรับฝากเงินจากสมาชิก โดยพิจารณาตามปริมาณเงินฝากทุกประเภทของสหกรณ์การเกษตร

ข. การดำเนินงานสินเชื่อ โดยพิจารณาถึงผลการดำเนินงานสินเชื่อในค้ำต่าง ๆ ของสหกรณ์ในปีบัญชี 2519 คือ เปอร์เซ็นต์การชำระหนี้ถึงกำหนดชำระของสมาชิกสหกรณ์, เปอร์เซ็นต์ดอกเบี้ยค้างรับเทียบกับรายได้ดอกเบี้ยรับ, เปอร์เซ็นต์การชำระหนี้ของสหกรณ์ต่อ ธ.ก.ส. หรือสถาบันการเงินอื่น หรือกรมส่งเสริมสหกรณ์เทียบกับจำนวนเงิน ซึ่งสหกรณ์ได้รับชำระหนี้จากสมาชิก และปริมาณรายได้ดอกเบี้ยจากธุรกิจเศรษฐกิจของสหกรณ์

ค. การดำเนินธุรกิจการขาย โดยพิจารณาจากร้อยละของจำนวนสมาชิกผู้ได้รับบริการขายของสหกรณ์เทียบกับจำนวนเกษตรกรผู้ใช้บริการทั้งหมด ส่วนเหลือมกำไรในการขายซึ่งคิดคำนวณเป็นเปอร์เซ็นต์โดยเทียบกับกำไรเบื้องต้นกับรายได้จากการขาย และปริมาณธุรกิจการขายของสหกรณ์

ง. การประกอบธุรกิจการซื้อ จะพิจารณาถึงร้อยละของจำนวนสมาชิก ผู้ได้รับบริการ การซื้อของสหกรณ์เทียบกับจำนวนเกษตรกรผู้ใช้บริการทั้งหมด เช่นเดียวกับ ในข้อ ค. นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงส่วนแหล่อกำไรในการซื้อซึ่งคิดจำนวนเป็นเปอร์เซ็นต์ โดยเทียบกำไรเบื้องต้นกับรายได้จากการซื้อ และปริมาณธุรกิจการซื้อ

จ. ผลการประกอบธุรกิจส่วนรวมของสหกรณ์ ซึ่งจะพิจารณาถึงส่วน แหล่อกของกำไรรวมคิดเป็นจำนวนเปอร์เซ็นต์เทียบกับปริมาณการขาย/บริการทั้งหมด

ฉ. จำนวนประเภทธุรกิจของสหกรณ์ โดยพิจารณาว่าสหกรณ์การ เกษตร ประกอบธุรกิจกี่ประเภท

3. หมวดที่ 3 : ฐานะการเงิน ในหมวดที่ 3 นี้ จะพิจารณาในรายละเอียด ต่อไปนี้คือ อัตราส่วนระหว่างหนี้สินต่อสินทรัพย์ทั้งหมด ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ทั้งหมดของ สหกรณ์โดยคิดคำนวณเป็นจำนวนเปอร์เซ็นต์จากยอดกำไรสุทธิเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมดของ สหกรณ์ เปอร์เซ็นต์ของดอกเบี้ยค้างรับเทียบกับกำไรสุทธิประจำปี และพิจารณาปริมาณ เงินทุนของสหกรณ์ว่ามากน้อยอยู่ในระดับใด

เมื่อให้คะแนนในแต่ละหมวดโดยพิจารณาในรายละเอียดดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว จะได้คะแนนรวมของแต่ละหมวด นำมาหาคะแนนเฉลี่ยของแต่ละหมวดโดยนำคะแนนรวม ของหมวดหารด้วยจำนวนหัวข้อทั้งหมดของแต่ละหมวด ซึ่งคะแนนเฉลี่ยของแต่ละหมวดดัง กล่าวจะนำมาถ่วงน้ำหนักก่อน โดยกำหนดน้ำหนักดังนี้ หมวดที่ 1 น้ำหนักที่ใช่อวงเท่ากับ 1, หมวดที่ 2 และหมวดที่ 3 น้ำหนักที่ใช่อวงเท่ากับ 2 เมื่อถ่วงน้ำหนักของแต่ละหมวดแล้ว นำมารวมเข้าด้วยกันก็จะเป็นคะแนนรวมถ่วงน้ำหนักแล้วของแต่ละสหกรณ์ ซึ่งคะแนนดังกล่าว นี้จะใช้เป็นคะแนนสำหรับพิจารณากำหนดชั้นของสหกรณ์ ว่าสหกรณ์การ เกษตรดังกล่าวจะอยู่ ในชั้นใด ตามคะแนนของแต่ละชั้นซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

จากการจัดชั้นของสหกรณ์การ เกษตรประจำปี พ.ศ. 2520 เฉพาะสหกรณ์การ- เกษตรแบบทั่วไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นเอนกประสงค์ จำนวน 552 สหกรณ์ มีรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 21 การจัดชั้นสหกรณ์การเกษตร แยกเป็นภาคและประเภทการประกอบธุรกิจ ประจำปี 2520

ประเภทการประกอบ ธุรกิจ	ภาคเหนือ			ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ			ภาคกลาง			ภาคตะวันออก			ภาคตะวันตก			ภาคใต้			รวม			รวมทั้งสิ้น
	ชั้น 1	ชั้น 2	ชั้น 3	ชั้น 1	ชั้น 2	ชั้น 3	ชั้น 1	ชั้น 2	ชั้น 3	ชั้น 1	ชั้น 2	ชั้น 3	ชั้น 1	ชั้น 2	ชั้น 3	ชั้น 1	ชั้น 2	ชั้น 3	ชั้น 1	ชั้น 2	ชั้น 3	
1. สินเชื่ออย่างเดี่ยว	-	2	5	-	1	4	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	5	14	19
2. สินเชื่อและการขายผลิตภัณฑ์	-	1	10	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	12	14
3. สินเชื่อและการจัดหาวัสดุการเกษตร	3	11	12	-	10	36	2	13	19	-	9	5	-	8	11	-	7	22	5	58	105	168
4. ประกอบธุรกิจทุกประเภท	-	28	25	1	26	44	2	22	7	-	9	5	1	18	9	-	5	6	4	108	96	208
5. การขายผลิตภัณฑ์และจัดหาวัสดุการเกษตร	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
สหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินงานไม่ครบ 2 ปีทางบัญชี	-	-	33	-	-	48	-	-	-	-	-	14	-	-	7	-	-	40	-	-	142	142
รวม (สหกรณ์)	3	42	85	1	38	133	4	37	28	-	18	25	1	26	27	-	12	72	9	173	370	552

ที่มา : รายงานการจัดชั้นสหกรณ์การเกษตรประจำปี 2520.

จากตารางที่ 21 จะเห็นได้ว่าผลการจัดชั้นสหกรณ์การเกษตร จำนวน 552 สหกรณ์ มีสหกรณ์อยู่ในชั้นที่หนึ่งจำนวน 9 สหกรณ์ ชั้นที่สองจำนวน 173 สหกรณ์ และชั้นที่สามจำนวน 370 สหกรณ์ คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของสหกรณ์ทั้งสิ้นดังนี้

สหกรณ์การเกษตรชั้นที่หนึ่ง จำนวน 9 สหกรณ์ คิดเป็น 1.63 เปอร์เซ็นต์
ของสหกรณ์ทั้งหมด

สหกรณ์การเกษตรชั้นที่สอง จำนวน 173 สหกรณ์ คิดเป็น 31.34 เปอร์เซ็นต์
ของสหกรณ์ทั้งหมด

สหกรณ์การเกษตรชั้นที่สาม จำนวน 370 สหกรณ์ คิดเป็น 67.03 เปอร์เซ็นต์
ของสหกรณ์ทั้งหมด

ซึ่งสหกรณ์การเกษตรในชั้นที่หนึ่ง เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแล้ว ยังมีเป็นเปอร์เซ็นต์น้อยมาก เมื่อเทียบกับสหกรณ์ทั้งหมด สหกรณ์ส่วนใหญ่จะเป็นสหกรณ์ใน ระดับชั้นที่สาม อันแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์การเกษตรโดยส่วนใหญ่ ยังมีความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจไม่สูงหรือประสบความสำเร็จอยู่ในระดับต่ำ สำหรับสหกรณ์การเกษตรชั้นที่หนึ่ง 9 แห่ง มีรายชื่อดังต่อไปนี้คือ

1. สหกรณ์การเกษตรสันทราย จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีคะแนนถัวเฉลี่ยรวมทุกหมวดเท่ากับ 41.20
2. สหกรณ์การเกษตรคอยสะแกก่ด จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีคะแนนถัวเฉลี่ยรวมทุกหมวดเท่ากับ 38.87
3. สหกรณ์การเกษตรบางมูลนาก จำกัด จังหวัดพิจิตร โดยมีคะแนนถัวเฉลี่ยรวมทุกหมวดเท่ากับ 40.40
4. สหกรณ์การเกษตรสีคิ้ว จำกัด จังหวัดนครราชสีมา โดยมีคะแนนถัวเฉลี่ยรวมทุกหมวดเท่ากับ 38.45
5. สหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยมีคะแนนถัวเฉลี่ยรวมทุกหมวดเท่ากับ 39.13

6. สหกรณ์การเกษตรบางบัวทอง จำกัด จังหวัดนนทบุรี โดยมีคะแนน
ถัวเฉลี่ยรวมทุกหมวดเท่ากับ 38.60
7. สหกรณ์การเกษตรโคกสำโรง จำกัด จังหวัดลพบุรี โดยมีคะแนนถัวเฉลี่ย
รวมทุกหมวดเท่ากับ 38.91
8. สหกรณ์การเกษตรเมืองสิงห์บุรี จำกัด จังหวัดสิงห์บุรี โดยมีคะแนน
ถัวเฉลี่ยรวมทุกหมวดเท่ากับ 38.95
9. สหกรณ์การเกษตรหุบกระพง จำกัด จังหวัดเพชรบุรี โดยมีคะแนนถัวเฉลี่ย
รวมทุกหมวดเท่ากับ 40.84

เปรียบเทียบการประเมินความสำเร็จจากเกณฑ์ตั้งขึ้นกับการจัดชั้นสหกรณ์การเกษตร
ของทางราชการ

จากเกณฑ์ประเมินความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรที่ตั้งขึ้น โดยยึดเอาวัตถุประสงค์
ประสงค์ของสหกรณ์เป็นหลัก และได้ทำการเก็บตัวเลขเพื่อทดสอบเกณฑ์ประเมินจากสหกรณ์
ตัวอย่างดังที่ได้แสดงไว้ข้างต้น เมื่อเรียงลำดับความสำเร็จของสหกรณ์จากการประเมิน
ตามเกณฑ์ตั้งขึ้นแล้ว นำมาเปรียบเทียบกับการจัดชั้นสหกรณ์ของทางราชการ สามารถ
แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

จากการเปรียบเทียบการจัดลำดับความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง
ที่วัดค่าความสำเร็จจากเกณฑ์ประเมินที่ตั้งขึ้นกับการจัดลำดับชั้นของสหกรณ์การเกษตร
ของทางราชการ ตามตารางที่ 22 พบว่า มีความแตกต่างกันมากในลำดับชั้น เช่น
สหกรณ์การเกษตรโคกสำโรง จำกัด จากการจัดชั้นของสหกรณ์ของทางราชการ เป็น
สหกรณ์ชั้นที่หนึ่ง และมีคะแนนเฉลี่ยรวมทุกหมวดสูงที่สุดเป็นลำดับแรก คือ 38.91 คะแนน
แต่จากการจัดลำดับความสำเร็จรวมตามเกณฑ์ประเมินที่ตั้งขึ้น สหกรณ์การเกษตรโคกสำโรง
จำกัด มีความสำเร็จในลำดับที่ 21 โดยเปรียบเทียบโดยมีค่า Z เป็น 1.76 ซึ่งต่ำกว่า

ตารางที่ 22 เปรียบเทียบความสำเร็จของสหกรณ์ตามเกณฑ์ประเมินที่แข่งขันกับการจัดชั้นสหกรณ์การเกษตรของทางราชการปี 2520

เขตสหกรณ์	สหกรณ์การเกษตร	จังหวัด	ความสำเร็จของสหกรณ์ตามเกณฑ์ประเมิน		ความสำเร็จของสหกรณ์ตามการจัดชั้น ของราชการ		
			Z	ลำดับที่ Z	คะแนนเฉลี่ย	ชั้นที่	ลำดับที่
					รวมทุกหมวด		
1	อุทัย จำกัด	อุทัย	5.65	15	23.07	3	24
	โคกสำโรง จำกัด	ลพบุรี	1.76	21	38.91	1	1
	บ้านหม้อ จำกัด	สระบุรี	12.26	6	34.21	2	4
2	บางปะกง จำกัด	ฉะเชิงเทรา	1.55	23	24.00	3	22
	เมืองปราจีนบุรี จำกัด	ปราจีนบุรี	10.64	8	33.13	2	6
	บ้านนา จำกัด	นครนายก	35.79	1	24.08	3	21
3	สูงเนิน จำกัด	นครราชสีมา	1.67	22	34.46	2	3
	พิมาย จำกัด	"	9.01	9	31.97	2	7
	เมืองสุรินทร์ จำกัด	สุรินทร์	1.91	20	30.90	2	9
4	เมืองอุครธานี จำกัด	อุครธานี	8.35	11	26.56	2	16
	เขียงคาน จำกัด	เลย	8.70	10	28.24	2	14
	กมลาไสย จำกัด	กาฬสินธุ์	0.94	25	30.25	2	11

ตารางที่ 22 (ต่อ)

เขตสหกรณ์	สหกรณ์การเกษตร	จังหวัด	ความสำเร็จของสหกรณ์ตามเกณฑ์ประเมิน		ความสำเร็จของสหกรณ์ตามการจัดชั้น ของราชการ		
			Z	ลำดับที่ Z	คะแนนเฉลี่ย รวมทุกหมวด	ชั้นที่	ลำดับที่
5	ต้นป่าทอง จำกัด	เชียงใหม่	-23.31	26	33.87	2	5
	แม่สาย จำกัด	เชียงราย	3.45	18	-	3 ⁽¹⁾	26
	เชียงใหม่ จำกัด	"	31.85	2	23.83	3	23
6	วัดจันทร์ จำกัด	พิษณุโลก	13.06	5	29.08	2	12
	เมืองพิจิตร จำกัด	พิจิตร	11.09	7	20.57	3	25
	เมืองอุตรดิตถ์ จำกัด	อุตรดิตถ์	4.57	17	36.61	2	2
7	ลากยาว จำกัด	นครสวรรค์	6.84	14	28.38	2	13
	หนองฉาง จำกัด	อุทัยธานี	7.11	12	30.70	2	10
	วัดสิงห์ จำกัด	ชัยนาท	19.11	3	27.79	2	15
8	กำแพงแสน จำกัด	นครปฐม	2.21	19	26.16	2	17
	เกษมบางนางบัว จำกัด	สุพรรณบุรี	4.60	16	31.38	2	8
	บานลาด จำกัด	เพชรบุรี	1.09	24	24.71	3	20
9	พุนพิน จำกัด	สุราษฎร์ธานี	13.70	4	25.08	2	19
	เมืองตรัง	ตรัง	7.04	13	25.24	2	18

(1) ยังไม่ดำเนินการธุรกิจครบ 2 ปีทางบัญชี ซึ่งทางราชการจะจัดให้อยู่ในชั้นที่ 3 ไปก่อน

ที่มา : การจัดชั้นสหกรณ์การเกษตรประจำปี 2520, การจัดชั้นสหกรณ์ตามความสำเร็จจากเกณฑ์ประเมินที่ตั้งขึ้น

คามাত্রฐานของความสำเร็จในเกณฑ์ร่วมที่ศึกษามา ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัตถุประสงค์ของการวัดความสำเร็จของการตั้ง เกณฑ์ประเมินที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้ แตกต่างไปจากการให้คะแนนในการจัดลำดับชั้นสหกรณ์ของทางราชการ จะเห็นได้ว่าเกณฑ์ประเมินที่ตั้งขึ้นเพื่อวัดความสำเร็จของสหกรณ์ในวิทยานิพนธ์นี้ ยึดเอาวัตถุประสงค์ของสหกรณ์เป็นปัจจัยสำคัญ ในการกำหนดเกณฑ์ประเมินดังกล่าว ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการให้คะแนนการจัดชั้นของทางราชการแล้ว มีความแตกต่างกันดังต่อไปนี้

ในการจัดชั้นสหกรณ์ของทางราชการ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดการให้คะแนนทั้ง 3 หมวดแล้วจะเห็นว่า การถ่วงน้ำหนักแม่จะให้ความสำคัญกับการให้คะแนนในหมวดที่ 1 ซึ่งจัดการบริหารและการจัดการทั่วไปน้อยกว่าหมวดที่ 2 และ 3 ก็ตาม แต่ผลของหมวดที่ 1 นี้ก็อาจจะทำให้สหกรณ์ซึ่งมีเครื่องใช้สำนักงานพร้อมบริบูรณ์ มีคะแนนที่ทิ้งห่างสหกรณ์ที่ขาดสิ่งเหล่านี้ไป แต่การคำนึงงานอาจจะดีกว่าสหกรณ์ที่มีอุปกรณ์พร้อมมูลดังกล่าวก็ได้ ซึ่งในหมวดที่ 1 นี้จะดูความพอเพียงของ เครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการประกอบธุรกิจด้านสินเชื่อ การซื้อการขาย และบริการอื่น ๆ ซึ่งหากสหกรณ์ใดมีครบถ้วนก็จะได้คะแนนลำดับสูง เท่ากับว่าได้ให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้มาก แต่ได้กล่าวแล้วว่า เครื่องมือเหล่านี้มิได้เป็นเครื่องที่จะแสดงเสมอไปว่าสหกรณ์จะต้องมีความสำเร็จมาก สหกรณ์ที่มีอุปกรณ์ต่าง ๆ พร้อมอาจจะไม่ประสบความสำเร็จเท่ากับสหกรณ์ที่น้อยกว่าในอุปกรณ์ก็ได้ ฉะนั้นในการจัดชั้นของสหกรณ์หรือวัดความสำเร็จก็น่าที่จะพิจารณาผลของการดำเนินธุรกิจโดยตรง มากกว่าดูสิ่งประกอบปลีกย่อยที่ช่วยในการทำธุรกิจ เช่นเดียวกันในหมวดที่ 1 นี้ยังพิจารณาการบริหารงานบุคคล โดยที่หากสหกรณ์มีบุคลากรที่จะดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ครบถ้วน โดยเฉพาะมีผู้จัดการสหกรณ์แล้วก็จะได้คะแนนสูงมาก บุคลากรอื่น ๆ ที่พิจารณาก็มีบรรดาเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์นั้น ๆ เป็นต้น แต่จะเห็นได้ว่าแม้สหกรณ์จะมีตัวบุคลากรครบถ้วน แต่ไม่มีสมรรถภาพในการดำเนินธุรกิจแล้ว สหกรณ์นั้นก็ไม้อาจจะประสบความสำเร็จได้เท่ากับสหกรณ์ที่แม้มีบุคลากรน้อยไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดจริง แต่มีประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ สหกรณ์ก็สามารถจะประสบความสำเร็จได้มาก

กว่า ฉะนั้นหากจะพิจารณาให้คะแนนกันจริง ๆ แล้วควรจะพิจารณาจากประสิทธิภาพของบุคคลมากกว่าจำนวนของบุคคล ซึ่งประสิทธิภาพของคนที่จะวัดได้จากผลการดำเนินงานที่ตนเอง นอกจากนั้นแล้วในหมวดที่ 1 นี้ ยังพิจารณาถึงการควบคุมภายใน การเก็บรักษาเงินและการบัญชีด้วย ซึ่งหากสหกรณ์ใดมีความเรียบร้อยในเรื่องการเงิน การบัญชี ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ก็จะได้คะแนนสูง แต่หากสหกรณ์ใดมีความบกพร่อง เช่น เงินสดหรือสินค้าขาดบัญชี แม้อะคะแนนจะสูงอยู่ในชั้นที่หนึ่งก็จะลดลงกลายเป็นชั้นที่สาม อันเท่ากับให้ความสำคัญต่อเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ มาก ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว สหกรณ์ที่มีความเรียบร้อยในเรื่องเหล่านี้อาจจะประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ได้ แต่หากพิจารณาผลการดำเนินงานโดยตรงแล้ว ถ้าสหกรณ์ใดประสบความสำเร็จดำเนินงานแล้วก็น่าจะสื่อความหมายได้ว่าจะต้องมีความเรียบร้อยในการเงินและการบัญชีดังกล่าวด้วย หากมีความบกพร่องมาก ก็ไม่น่าจะดำเนินงานได้ผล ดังนั้นการวัดความสำเร็จโดยตรงจากการดำเนินงานก็น่าจะเป็นการประหยัดเวลาและขั้นตอนการประเมินไปได้แทนที่จะต้องวัดในปัจจุบันรายละเอียดเหล่านี้ให้เสียเวลามากขึ้น

สำหรับในหมวดที่ 2 ซึ่งพิจารณาถึงธุรกิจและผลการดำเนินงานของสหกรณ์โดยตรง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับตัวแปรในเกณฑ์ประเมินที่ตั้งขึ้นพอสมควร โดยดูผลการรับฝากเงินจากสมาชิก การดำเนินงานค่านสินเชื่อ ธุรกิจการซื้อ ธุรกิจการขาย การประกอบธุรกิจส่วนรวมของสหกรณ์และจำนวนประเภทธุรกิจของสหกรณ์ จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างข้อหนึ่งที่เห็นได้เด่นชัด คือ ในการจัดชั้นสหกรณ์ของทางราชการ จะให้คะแนนของจำนวนประเภทธุรกิจของสหกรณ์ด้วย โดยหากสหกรณ์ใดมีธุรกิจทุกประเภทจะได้คะแนนสูง หากมีธุรกิจน้อยประเภทก็จะได้อะคะแนนรองลงไป จึงเห็นได้ว่าการจัดชั้นสหกรณ์ของทางราชการนั้น สหกรณ์ที่นำมาพิจารณาจะเป็นสหกรณ์ที่มีจำนวนประเภทของธุรกิจไม่เท่าเทียมกัน แต่ในเกณฑ์ประเมินที่ตั้งขึ้นทุกสหกรณ์จะมีจำนวนประเภทธุรกิจเท่ากันคือ ทำธุรกิจครบวงจร ฉะนั้นในการเปรียบเทียบความสำเร็จจึงเป็นฐานของจำนวนธุรกิจ

เดียวกันเมื่อเปรียบเทียบความสำเร็จแล้ว น่าจะเป็นการถูกต้องและดีกว่าการใช้จำนวนของธุรกิจที่ไม่เท่ากันมาใช้เปรียบเทียบ

ในหมวดที่ 3 ซึ่งพิจารณาฐานะการเงินของสหกรณ์ จะมีการพิจารณาอัตราส่วนระหว่างหนี้สินต่อสินทรัพย์ทั้งหมด ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ทั้งหมดของสหกรณ์ ดอกเบี้ยค้างรับเทียบกับกำไรสุทธิ และพิจารณาปริมาณเงินทุนของสหกรณ์ ซึ่งในหมวดนี้ตัวที่ใช้พิจารณาในการจัดชั้นมีความคล้ายคลึงกับตัวแปรที่ใช้วัดในเกณฑ์ประเมินที่ตั้งขึ้นเช่นกัน

เมื่อเปรียบเทียบการประเมินความสำเร็จจากเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นกับการจัดชั้นสหกรณ์ของทางราชการในรายละเอียดพบว่า สหกรณ์การเกษตรตัวอย่าง เช่น สหกรณ์การเกษตรโคกสำโรง จำกัด¹ จากการจัดชั้นสหกรณ์ของทางราชการ เป็นชั้นที่หนึ่งโดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมทุกหมวดในลำดับที่ 1 คือ 38.91 และมีคะแนนในหมวดที่ 1 สูงมาก ทำให้คะแนนรวมสูงตามไปด้วย และเมื่อนำมาพิจารณาจากการประเมินด้วยเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นพบว่าสหกรณ์การเกษตรโคกสำโรง จำกัด มีความสำเร็จในทุกเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐานทั้งสิ้น แม้แต่เกณฑ์รวมความสำเร็จ ยกเว้นในเกณฑ์ที่ 6 ซึ่งพิจารณาผลการดำเนินงานรวมจากการใช้กำไรสุทธิเป็นตัววัด จะมีค่าสูงกว่ามาตรฐาน ทำให้เมื่อจัดลำดับความสำเร็จรวมแล้วกลายเป็นลำดับที่ 21 จึงทำให้แตกต่างไปจากการจัดชั้นสหกรณ์ของทางราชการ เป็นอย่างมาก

เมื่อวิเคราะห์มาถึงประเด็นนี้แล้ว จะเห็นว่าเกณฑ์ประเมินที่ตั้งขึ้นจากวัตถุประสงค์ของสหกรณ์น่าจะวัดความสำเร็จของสหกรณ์ได้ดีและถูกต้องกว่าการจัดชั้นสหกรณ์ของทางราชการ ซึ่งให้ความสำคัญกับปัจจัยอื่น ๆ มากในการให้คะแนนเช่น ในหมวดที่ 1 ซึ่งกล่าวแล้วว่าหากสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจแล้วก็ควรหมายความว่า เครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ต่าง ๆ น่าจะพอเพียงในการดำเนินธุรกิจแล้ว รวมทั้งบุคลากรก็น่าจะมีประสิทธิภาพ มิฉะนั้นคงจะไม่ดำเนินธุรกิจได้สำเร็จ ดังนั้น

¹พิจารณารายละเอียดในรายงานผลการจัดชั้นสหกรณ์การเกษตรประจำปี

การใช้เกณฑ์วัดโดยตรง เช่นนี้ก็น่าจะตรงตามวัตถุประสงค์ และจะเป็นการประหยัดเวลา และขั้นตอนในการวัดความสำเร็จได้ และในขณะที่ทำการวิจัยศึกษาคครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้มี โอกาสสอบถามความเห็นจากบรรดา ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลสหกรณ์การเกษตร ตลอดจน ส่งแบบสอบถามไปยังผู้จัดการสหกรณ์การ เกษตรหลายแห่ง เพื่อสอบถามความเห็นเกี่ยวกับ เกณฑ์ประเมินที่ตั้งขึ้นว่า ในความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานจริง ๆ นั้น สามารถวัดความ สำเร็จได้จริงแค่ไหน จากการประมวลความเห็นโดยส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า สามารถ ใช้วัดความสำเร็จได้จริงและใช้วัดได้ดี แต่เนื่องจากข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับมีน้อย และไม่ครบถ้วนสมบูรณ์พอที่จะนำมาแสดงในที่นี้ได้ชัดเจน จึงทำให้เกณฑ์ดังกล่าวอาจจะ ขาดน้ำหนักยืนยันลงไปบ้าง แต่อย่างไรก็ดีหากจะให้สมบูรณ์ครบถ้วนเป็นที่ยอมรับในอนาคต แล้ว อาจจะทำการศึกษาทดสอบกับความคิดเห็นของผู้บริหารงานสหกรณ์จริง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบให้เห็นเด่นชัดอีกครั้งหนึ่ง ก็จะทำให้เกณฑ์ประเมินนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ฉะนั้นการมี เกณฑ์ประเมินที่ถูกต้องและวัดความสำเร็จของสหกรณ์ได้ตรงตาม วัตถุประสงค์แล้ว ก็จะเป็นส่วนช่วยให้ขบวนการสหกรณ์ของไทยเราได้มีความก้าวหน้า และพัฒนาการไปมากกว่านี้ ซึ่งหากผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดชั้นสหกรณ์ของทางราชการ จะได้นำถึงประเด็นนี้ให้มากกว่าการใช้ปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งอาจจะไม่ใช่ประเด็นสำคัญมาก มาใช้จัดชั้นสหกรณ์ ก็จะช่วยให้เป็นการประหยัดทั้ง เวลาและขั้นตอนในการจัดชั้นสหกรณ์ และทั้งยังจะวัดความสำเร็จของสหกรณ์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อจะได้สามารถ สอนองความต้องการของสมาชิกได้เต็มที่อย่างที่ควรจะเป็น